Apare la 15 ale fiecărei lu

AVENTURA

ROMANE DE ACȚIUNE ȘI PASIU

J. PERA

SECRETUL DONNEI DOLOR

„AVENTURA"
Romane de acțiune și pasiune

J. PERA

● ● ●

SECRETUL DONNEI DOLORES

— ROMAN DE AVENTURI —

Traducere de
I. PAVEL

Editura „Ziarul" S. A. R. București
primeriile „Independența" Str. R. Poincaré No. 17

LA 15 ALE FIECĂREI LUNI
citim colecţia de 9 LEI
AVENTURA

LA 1 ALE FIECĂREI LUNI
citim colecţia de 15 LEI
„ROMANELE CAPTIVANTE“

In vânzare

SPIOANA LUI NELSON

Catalogul tuturor volumelor apărute se află la sfârşitul oricărui vol. în vânzare.

J. PERA

SECRETUL DONNEI DOLORES

1.

Prin stepele cu ierburi înalte, întrerupte când de movile când de mlaștini, călărea, într'o seară, o tânără semnoră pe un cal murg ca păcura prin ierburile și bălăriile foșnitoare.

Călăreața cu păr întunecat, elastică în fiecare mișcare a ei, părea turnată pe calul ei focos, una cu el. Nici o clipă de nesiguranță nu arăta ea, ba părea chiar că salturile repezi ale murgului ei îi făceau mare plăcere.

Fularul ei roșu, înodat după obiceiul țării, larg în jurul gâtului și umerilor, flutura vesel în vântul serii. Cine ar fi privit însă la fața tinerească și frumoa-

să a călăreței, care avea niște ochi negri și pătimași, ar fi ghicit ușor că nu gânduri prietenoase se vânturau în ceasul acela prin capul sennorei.

Când și când călăreața ridica atentă capul și cerceta cu ochi ageri împrejurimea. Indărătul ei se înșirau câteva coline ce începeau să se și piardă în ceața albăstrie a serii ce cădea repede; dinaintea ei stepa și mai departe înspre zare marginea pădurii tropicale.

Nu era chiar un drum bătut pe care galopa calul, dar terenul era destul de tare, deși pretutindeni huzurea aspra iarbă de stepă. Nu se arăta niciun alt suflet de om decât sennora și, deasemenea, niciun animal; domnea jurîmprejur singurătatea ținutului sălbatic.

Umbrele coborau tot mai adânc și luna ieșea încet dintr'un nor fugar, înlocuind ultimile lumini ale zilei stinse.

Sennora se apropia acum într'un arc larg de poalele pădurii depărtate, ajunse marginea desișului ei verde, călări însă pe lângă el mai departe. Părea a avea o țintă hotărîtă.

Deodată răsări dinaintea ochilor ei, nu la mare depărtare și luminată de lună, un fel de ruină, cu o înfățișare destul de ciudată în această regiune părăsită.

Era o clădire năruită, nu înaltă, dar destul de vastă. Bizarele forme ale zidurilor ei, lăsau pe cunoscătorii ținutului să ghicească îndată că era aci

vorba de unul din acele demult părăginite temple aztece străvechi, pe care un popor semi-civilizat, dispărut de mai bine de o mie de ani, îl înălțase zeilor săi prin aceste meleaguri.

Secolele au trecut peste el, vântul și intemperiile îi prăbușiseră, îi fărămițaseră demult zidurile și interiorul fostului lăcaș sfințit nu mai înfățișa, desigur, decât încăperi ce aduceau a peșteri vraiște, în care se mai ascundeau fiare sălbatice sau, când și când, anumiți oameni care aveau toate motivele ca să caute asemenea adăposturi pustii.

Vasta ruină mohorîtă făcea o impresie sinistră în noaptea asta mută, sub lună. Brâul codrului nu era departe iar locul era cu totul necultivat. Nu creșteau aici nici agave nici alte soiuri de plante care puteau face rentabilă o recoltă. Nici aci nu se putea vedea vreun drum.

Sennora își opri calul cu o strângere energică de frâu și se înălță puțin în șea. Ea nu știa ce e frica, dar fața îi era palidă și ochii întunecoși îi umblau neliniștiți de colo colo, ca și când căutau ceva.

Instinctiv, mâna îi lunecă spre micul revolver, pe care și-l luase tovarăș în această cavalcadă nocturnă și care-i atârna alături de-o curea trecută peste umăr.

Nerăbdător, calul negru își scutura

splendidul cap, făcând să sboare câțiva fulgi de spumă albă. Odihna părea a nu prii nobilului animal.

— Liniște, Heros, îi șopti ea bătându-l ușor pe gâtul lucitor. In curând galopăm iar acasă!

Până la intrarea templului aztec era numai o mică depărtare. Se putea vedea lămurit încă poarta monumentală, cu partea de sus prăbușită, cu ornamentații bizare, mâncate de vremi și năpădite de mușchi.

In clipa aceea ieși în lumină, din umbra porții, un bărbat. Purta obișnuita pălărie a ținutului, cu boruri largi și în forma căpățânii de zahăr, deasemenea și fularul roșu în jurul gâtului iar în picioare lungii pantaloni de piele. La cisme zdrăngăneau niște pinteni mari. Un cabalero, un călăreț așadar, care așteptase pesemne prin ruine pe tânăra sennora, o văzuse în lumina lunii sosind și acum îi ieșea în întâmpinare.

Călăreața tresări ușor. Apoi rămase nemișcată în șea, lăsând omul să se apropie.

— **Buenos noches,** Sennora Dolores, spuse bărbatul cu un gest ușor de salut spre pălăria lui înaltă. Te-ai lăsat așteptată cam multicel.

Bărbatul, probabil un creol judecând după accentul său, așadar o corcitură, un scoborâtor al spaniolilor veniți în această țară, vorbea cu glasul scăzut.

Ochii lui, deasemenea negri, stau ațintiți pe frumoasa călăreață cu o expresie care nu prea trezea încredere.

— D-ta știi că nu sunt chiar stăpână pe timpul și mișcările mele, Sennor, întâmpină scurt fata. Mi-e și așa destul de greu să mă depărtez, fără a deștepta bănueli, din hacienda tatălui meu.

Bărbatul râse ușor.

— Cașicând eu nu aș ști că Sennora Dolores e adevărata stăpână în hacienda lui Sennor Paraya! Lesne vei fi găsit un pretext pentru plimbarea asta călare, pe 'nserat.

— Să venim la chestie, Sennor, îl întrerupse cu oarecare răceală călăreața. N'aș vrea să zăbovesc aici mai mult decât trebuie.

— Cum doriți, Sennora, aprobă străinul dând din cap. Dar te-aș pofti măcar să descalici. Ceeace am a-ți spune nu se poate rezolva în câteva vorbe.

Totdeodată își întoarse înspre marginea pădurii capul cu trăsăturile severe.

— Săriți din șea, Sennora, și veniți cu mine dincolo de poartă o sfătui el apoi. Știi și d-ta singură că e mai bine ca întrevederea noastră să rămâie secretă, dacă nu voiți ca — se întrerupse privind-o bănuitor. N'ai lăsat în urmă vreun însoțitor, cred...

— Cine să mă fi însoțit? protestă Sennora.

— Hm... Se putea să fi luat cu d-ta pe unul din **peonii** tatălui d-tale, care să aştepte colo în umbra pădurii. Dar nu, asta nu cred s'o cutezi. Argatul acesta s'ar putea să flecărească mai apoi. Dar poate însoţitoarea nelipsită, negresa Zamara? N'ar trebui s'o răsfeţi atâta pe creatura asta. Negrii se obrăznicesc repede.

— Zamara îşi vede de trebi la ora asta, în hacienda. Am venit singură. Motivul îl ştii, deşi sunt sigură de tăcerea Zamarei. S'ar lăsa mai degrabă omorîtă decât să mă trădeze, când i-am interzis ceva!

Şi ea întoarse capul în direcţia pădurii şi păru a cumpăni.

Apoi, când se produse o oarecare mişcare vagă, abia perceptibilă printre copacii cuprinşi de întuneric — poate trecerea vreunei sălbătăciuni — ea păru a se fi hotărît.

Aruncă frâul murgului de gâtul animalului şi sălţă uşoară din şea.

Bărbatul, drept vorbind, admira curajul şi bravura tinerei fete, care-şi conduse acum calul pe după unul din zidurile ruinei, lăsându-l acolo slobod. Ea ştia că murgul ei nu va părăsi locul, până nu se va întoarce dânsa la el.

Peste un minut sennora sta iar lângă călăreţul cu pintenii mari.

— Doreşti să nu fim văzuţi, Sennor, spuse ea. Haidem!

— Presupun că dorința asta e și a d-tale, sennora, întâmpină creolul.

Urmă repede pe fata care dispărea dincolo de poartă.

Imprejurimile templului aztec părură iarăș pustii. Nimic nu se mișca. Totuși, la tivul pădurii, pe care lumina lunii cădea acum mai tare, lunecă o umbră, care însă dispăru îndată, iar.

Trecuse aproape un sfert de ceas. Ce afacere bizară, extraordinară, să fi fost aceasta, care adusese la o oră așa de neobișnuită, în timpul nopții, la templul părăsit, pe sennora Dolores del Paraya, o fată tânără, frumoasă, și încă fără de nici un însoțitor.

Nu putea fi vorba decât de un secret, care exista între ea și creol.

Peste puțin se putură auzi voci agitate, ridicându-se de dincolo de zidurile care sus erau descoperite, dar nu se putea înțelege nimic.

In acest timp o umbră omenească înainta în mare grabă dinspre pădure, spre ruină, căutând a se ascunde în mers, pe cât se putea, prin ierburile stepei.

De mai multe ori omul se lățise repede la pământ, ca și cum se temea să fie văzut, pentru a se ridica apoi tot atât de repede.

Acum se tupilă fără sgomot printre rămășițele năruite ale templului.

In acelaș moment răsună, de după ruine, un strigăt revoltat al fetei.

Conversația dintre sennora și creol trebuie să fi luat o formă destul de violentă. Se auzi apoi o înjurătură spaniolă din gura bărbatului, apoi un sgomot ca de pași depărtându-se repede.

— Ai să-mi dai răspuns, sennorita, strigă creolul.

— Nu te-atinge de mine, că-ți reped un glonte în creer, întâmpină frumoasa călăreață cu voce hotărîtă.

Schimbul acesta violent de vorbe îl mai putu auzi, printre ziduri, omul la pândă. Se ridicase pe jumătate, părând ispitit de dorința de a sări într'ajutorul fetei, vădit primejduite. Inainte însă de a-și putea pune în practică această hotărîre, apăru călăreața sub intrarea templului în ruină, spre a da fuga spre locul unde-și lăsase calul.

— **Caramba** — —! blestemă bărbatul încă invizibil dindărătul zidurilor.

Pânditorul de-afară sta ghemuit pe jumătate, ca gata de salt. Era îmbrăcat tot ca și creolul, părea însă mai tânăr ca acesta. Și el purta în cap pălăria țuguiată, în formă de căpățână de zahăr, a locuitorilor ținutului.

Sennora Dolores smuci repede ca fulgerul pe murgul ei la loc liber și se avântă în șea cu o agilitate și o siguranță inimitabilă.

In lumina lunii, omul ce sta la pândă văzu că în mâna ei dreaptă scânteia un revolver.

Ea și cârmise calul înapoi și se de-

părtă în galop. Calul sbură în salturi largi peste stepă. Se vedea fularul ei roș, slobod, fluturând în vânt și i se desfăcuse și părul, jucând revărsat, ca o mantie de catifea neagră, în jurul umerilor.

Creolul răsărise alergând din poartă. Din nou șuerară năprasnice înjurături spaniole depe buzele lui.

— Are să mi-o plătească. Am s'o ajung, de-ar fi însăși Satana în pielea ei!

Când se repezi spre partea unde și el, desigur, își știa calul, se ridică deodată în calea lui, ca din pământ, tânărul de mainainte.

— Inapoi, senor Diego Honduras! strigă noul venit. Rușine pentru un bărbat, să atace pe o fată tânără!

Creolul sări un pas înapoi, ca mușcat de o năpârcă. In ochi îi năvăli sângele. Furia îl cuprinse. Dolores dispărea în depărtare, nu va mai fi chip s'o ajungă din urmă.

Lumina lunii îl ajută să recunoască trăsăturile îndrăznețului ce-i tăiase calea. Scoase un muget răgușit și apucă revolverul, fără de care anumiți oameni nu ies niciodată prin aceste coclauri.

Dar celalt i-o luă înainte, aruncându-se fulgerător asupra-i și căutând să-i smulgă arma.

Se produse o scurtă, sălbatică, încăierare între ei, în care se auzea numai

gâfâitul celor doi bărbaţi, răsleţe blesteme spaniole. De revolver creolul nu se mai putea acum folosi, arma îi scăpase din mână.

Forţa, mlădierea şi dibăcia adversarului îi dovedeau că avea de-aface cu un luptător egal. Se simţi poticnindu-se, căci unul din pintenii lui se prinsese într'un smoc des al asprei ierbi de stepă. Dar asta-i libera pe o clipită braţul drept. Şi deodată un pumn năprasnic lovi în cap pe adversarul mai tânăr.

Acesta se clătină buimăcit, şi această scurtă secundă o folosi creolul ca, în câteva sărituri sălbatice, să se retragă după zidurile ruinei care-l ascundeau privirilor.

Când tânărul se desmetici şi voi să urmeze pe creol, un răpăit de copite îi şi răsună la urechi, din apropiere. Imediat după asta ţâşni de după un colţ lăturalnic al templului un călăreţ, care lovea avan cu pintenii în pântecele calului. Creolul gonea cu o grabă turbată, nu luă însă direcţia ce-o apucase mai nainte Dolores Paraya, ci se îndreptă într'un jumătate de arc către marginea pădurii, ale cărei umbre trebuiau să-l înghită în curând.

Acum scăpă şi din gura înfrântului o scurtă înjurătură.

Văzu lucind pe jos, în lumina lunii, ţeava revolverului căzut şi repede el ridică arma.

Tocmai se arăta încă odată călăre-

ţul, gonind ca o nălucă, dar ajuns acum la tivul pădurii.

Răsbubui o împuşcătură. In aceeaşi clipă cal şi călăreţ dispărură în umbra pădurii.

Tânărul bărbat lăsă braţul în jos. Ridică din umeri.

— Afurisit ghinion ! mormăi el. Dar poate... e mai bine aşa. Mai mult decât orice mă interesează să ştiu secretul donnei Dolores. De ticălosul acesta, la urma urmei, puţin mă sinchisesc !

Vorbindu-şi astfel, vârî în centura de piele revolverul, singurul câştig ce-i adusese scurta luptă primejdioasă şi apoi, îngândurat, clătină de mai multe ori din cap.

— Hei, dacă ar avea ea încredere în mine, aş putea-o, desigur, ajuta, spuse el. Dar Dolores Paraya nu e persoana care să-şi încredinţeze cuiva tainele. Păcat !

Păşi încet înapoi spre pădure, unde-şi lăsase calul legat de un arbore. Nimic primprejur nu se mişca. Nici de Dolores nici de creol nu se vedea, nu se auzea nimic. Tânărul putea lua ca sigur că glontele lui nu nimerise.

Incălecă fără grabă, tropăi câtva timp în adăpostul întunecat a marginii pădurii, dar trebui apoi, când o mlaştină îi tăie calea, să se depărteze de pădure şi acum călărea peste pampas, ţinutul stepei deschise.

Luă și el direcția ce-o luase, mai naînte, donna Dolores.

Intre timp, nori întunecoși, mânați de un vânt mai viu al nopții, acoperiseră cerul. Lumina lunii se stinse. Peste stepă se întindea noapte neagră. Sub trapul mic al calului foșnea iarba înaltă.

Călărețul trebuia și pe întuneric să țină direcția, în care voia să meargă, căci după vreo jumătate de ceas intrase în teren cultivat și acum călărețul trebui să umble cu mai mare băgare de seamă.

Insfârșit strânse frâul și opri.

Dinaintea lui, într'o adâncitură lină de vale, se întindea o fermă mare, una din acele haciende mexicane, cum le locuesc oamenii bogați. Moșierii aceștia se ocupau ori cu creșterea vitelor, stăpânind cirezi imense, sau, dacă terenul se dovedea mănos, cultivau porumb, cânepă, uneori și tutun, sau exploatau una din minele de aramă ori argint de prin munții apropiați.

Tânărul călăreț cunoștea hacienda asta mare. Era proprietatea lui don Miquel del Paraya, un vechi emigrant spaniol, care la vârsta înaintată își mai luase o femeie tânără și frumoasă care, după nașterea a doi copii, îi muri. Acum don Paraya trăia, de ani de zile, cu cei doi copii ai săi, senorita Dolores, la care ținea ca la ochii din cap, și fiul Juan, în hacienda asta depărtată

de lume. Dar de vreun an fiul dispăruse din casa părintească.

Marea moșie se întindea adânc în bărăganul acestui Pampas, ca o bucată de civilizație în pustia sălbatică.

Tânărul călăreț, sub luna care se răsbise iarăș puțin, putu deosebi îngrădirea haciendei cu bârnele, scândurile și sârmele ei ghimpate.

Afară de clădirea care servea de locuință, mai erau grajduri și staule pentru vitele numeroase ale lui don Miquel. Afară de asta el mai cultiva și porumbul și stăpânea și două mine de aramă în munți, trecea deci de un om putred de bogat.

In colibele mai mici dormeau și peonii, argații și lucrătorii, care nu erau ocupați în mine.

Toate astea le cunoștea bine tânărul, care privea cu încordare spre iermă. Nu se vedea de acolo nicio lumină. Conacul propriu zis al stăpânului era ascuns vederii de mai mulți copaci și de-o șură mare.

— De-aș putea vorbi cu ea! murmură călărețul, pe gânduri.

Il ținea par'că o putere ciudată, fatală, țintuit locului, deși putea presupune că donna Dolores scăpase între timp de primejdie și ajunsese, desigur, în casa părintească. Incetișor se apropie de haciendă. Intr'o cută a terenului se opri și sări din șea. Calul, ascultător, rămase locului.

Tânărul păși încet prin adâncitură și voia tocmai să iasă la larg, când răsăriră înaintea și îndărătul lui trei vlăjgani.

Era prea târziu ca să dea înapoi. După toate aparențele, cei trei indivizi îl pândiseră, apropiindu-se tiptil de el sub scutul întunericului.

— Nicio mișcare, peonule, exclamă un glas aspru. Te cunoaștem, pramatie, și deodată ce te-am prins în laț, nu lăsăm noi să ne sboare pasărea!

Tânărul duse mâna la revolver, dar în aceeaș clipă lăsă mâna iarăși jos.

Luna ieșea încet dintr'un nor.

Se vedea înconjurat de trei bărbați înarmați, voinici, cu mutre pe care nu se citeau defel intenții prietenoase. Socoti deci ca mai nimerit să se resemneze mai întâi. Ce puteau dori, la urma urmei, dela el?

— D-ta ești, sennor Pedro? exclamă el, măsurând dârz din ochi pe cel mai în vârstă, o statură cu adevărat herculeană. Cu ce drept îmi tăiați calea? Pământul pampei, aici afară, nu e liber pentru orișicine?

Cel căruia i se adresase cu numele Pedro, râse scurt, batjocoritor.

— Liber, pentru orișicine, după împrejurări, da, Rodrigo Costario, peon dat afară și trimes la toți dracii de stăpânul nostru, don Miquel del Paraya, rânji el. Dar dreptul să spionezi noptile pe-aici, primprejur, și să pui la cale, D-zeu știe

ce ticăloșii, dreptul ăsta nici vorbă că nu-l ai !

— Călărind am ajuns în apropierea haciendei, ațâta tot, protestă călărețul. Liberați-mi calea, voi părăsi terenul al cărui stăpân s'a arătat destul de nerecunoscător față de mine.

Voi să se depărteze dar Pedro, care era un fel de vătaf intendent în hacienda, făcu un semn celorlalți doi oameni ai lui și numai decât aceștia, doi Indieni, apucă pe tânăr de amândouă brațele.

— Caramba ! exclamă Rodrigo uimit. Ce vasăzică asta ?

— Vrea să zică, peonule, că o să te aducem înaintea stăpânului nostru, așa cum îi este porunca, răspunse cu îndârjire Pedro. Știu bine, că în nopțile din urmă, te-ai strecurat de mai multe ori în hacienda. Motivele tale pe mine unul nu mă privesc. Le va fi cunoscând patronul, don Miquel. Și așa, în noaptea asta, ți-am întins pur și simplu o cursă și te aducem acum plocon patronului. Așa că, scurt mișcarea. Unde ți-e calul?

Indignare și revoltă răscoli tot sufletul tânărului căruia intendentul i se adresase cu porecla, nu tocmai cinstitoare, de „peon".

— Dar ce, sunteți tâlhari de drumul mare, că tăbărâți pe oameni cinstiți, chiar dacă aceștia au nenorocirea să fie săraci față de bogătașul de don Paraya ? isbucni el. Incă odată, n'am nici

în clin nici în mânecă cu voi. Inlături din calea mea !

— Inainte, marș ! porunci, drept orice răspuns, vătaful lui don Miquel.

Tânărul se sbătu împotriva acestui rușinos tratament, dar mâinile Indienilor, tari ca oțelul, îl încleștau vârtos, nelăsându-i putința niciunei mișcări decisive ! Trebuia să renunțe curând la încercările lui de a se descotorosi de agresorii lui.

Unul din vlăjgani îi și smulsese revolverul și cuțitul catalan, nelipsit dela brâul barbarilor ținutului, și se pusese în siguranță.

— Vreți să mă târâți înaintea lui don Paraya ? Pentru ce ? spuse el.

— Nu-i treaba noastră. Haide, mișcă ! repetă Pedro. Eu viu după voi călare.

Flăcăul ridică mândru capul.

— Dacă nu merge altfel, atunci fie, să judece don Paraya crima mea, care nu constă într'altceva decât că am făcut o plimbare călare în timpul nopții prin apropierea haciendei, întâmpină el, stăpânindu-și cu greu indignarea.

Indienii nu rosteau nicio vorbă. Nu erau dealtfel decât niște unelte vii ale stăpânului lor. Fără a slăbi din strânsoare brațele prizonierului lor, îl duseră repede spre înțărcuirea externă, deschiseră o portiță, îl traseră mai departe printr'o ușă a ulucelor de scânduri și intrară în curtea interioară, în care ardea

un felinar, a cărui lumină însă tânărul călăreț nu o văzuse din afară.

Acolo se opriră, ca să aștepte până sosi don Pedro pe calul lui Rodrigo Costario. Calul fu legat de un par al ogrăzii; după aceea Pedro urcă repede treptele de lemn al cerdacului larg, fără când semn și Indienilor să-l urmeze cu prizonierul, care, din anumite motive, se astâmpărase resemnat.

2

In odaia cea mare, ale cărei ferestre dădeau spre cerdac, dar care în seara aceea fuseseră acoperite înadins, pesemne, şedea posesorul haciendei într'un jilţ de răchită, dinaintea unei mese pe care se vedeau resturile cinei. O carafă pântecoasă cu vin de palmier sta alături de turtele rotunde, obişnuitele tortillas de prin acel ţinut şi nici fasolele prăjite, frizolas, nu lipseau. Se putea deduce, de aci, că don Miquel de Paraya se dedase pe deplin cu gustul locuitorilor băstinaşi.

Dar multă poftă de mâncare nu părusese a fi avut bătrânul moşier. Abia atinsese din mâncări. Statura îi era înaltă, uscăţivă, cu faţa brună gălbicioasă şi cu trăsăturile aspre, pe care doi ochi negri, scânteietori, le făceau să pară şi mai a-

meninţătoare. Un cap dârz, cu peri rari, uşor cârlionţaţi, aproape albi.

Acum don Miquel sări în sus şi bătu violent într'un gong metalic, al cărui ton sonor vui prelung, până departe.

O negresă, tânără încă, cu pieptul numai pe jumătate îmbrăcat, intră fuga. Cu teamă privi pe ursuzul haciendero tânăra arăpoaică, ale cărei trăsături nu erau, nicidecum, aşa de respingătoare ca ale celor mai mulţi din consângenii ei.

— Zamara aude, **Massa**, îngâimă negresa, sfioasă.

Haciendero îi aruncă una din privirile lui străpungătoare.

— S'a întors, însfârşit, stăpân'ta ? întrebă el tăios.

— Donna Dolores s'a culcat, Massa, că era tare obosită şi bolnavă ! răspunse neagra.

— Dolores e bolnavă ? îi scăpă de pe buze o exclamaţie grăbită. Ingrijorare, aproape alarmare, vibra în glasul lui, care deobicei suna aspru şi violent.

Zamara zâmbi.

— O, nu-i nimic, Massa ! Donna Dolores a poruncit Zamarei să spună numai lui don Paraya, că vrea să doarmă. Şi fiindcă arăta aşa de palidă sărăcuţa, Zamara s'a temut să nu fie stăpâna bolnavă.

— Ştiu că a plecat călare, singură detot. Dece nu ai însoţit-o ca de obicei? se răsti la ea, ameninţător, hacienderul.

— Donna Dolores n'a dat voie, de

data asta, lui Zamara, scânci negresa.

— Dar tu știi încotro s'a dus fata mea, știi cu cine s'a întâlnit ? Hai, vorbește-odată ! Altfel, îți desleg eu limba, năpârcă ! porunci don Miquel.

Și dreapta lui și înșfăcă biciul de curele împletite atârnat la îndemână.

Prezența acestui neplăcut instrument arăta că don Miquel nu era totdeauna cel mai blajin stăpân.

Tânăra negresă se aruncă în genunchi, văicărindu-se :

Zamara nimica nu știe, stăpâne, îngână ea tremurând. Pesemne că spinarea ei mai făcuse cunoștință mai nainte cu biciul acesta, deși bătaia negrilor era demult oprită prin lege.

Haciendero sfredeli câteva clipe cu privirea făptura tremurândă. Apoi dădu din umeri și aruncă harapnicul pe măsuța mică.

— Chiar nu știe. Se vede ! își mormăi el cu ciudă, între dinți.

— De acum încolo, ai să mă vestești de îndată, oridecâte ori o pleca Dolores călare, porunci el aspru. Chiar dacă ți-ar interzice-o ! Pleacă ! Lasă-mă singur !

Fata neagră se strecură din odaie, bucuroasă că scăpase așa de ieftin.

Haciendero rămase frământat de gânduri. Lumina unei lampi mari, atârnând din tavan, arunca reflexe galbene pe fața lui brăzdată și pătimașă !

— Om vedea de n'am să descoper eu

totuși taina ei, răbufni după o vreme glasul său înciudat. Dacă în dos stă afurisitul ăsta de peon, apoi să-l ferească D-zeu și Madonna ! Și ea deasemenea o să guste pentru întâia oară aspra mea mea !

Apucă paharul cu vin de palmier și trase o dușcă sdravănă din băutura amețitoare, care place atât de puțin Europenilor.

Apoi ridică repede capul uscățiv. Pătrundea la urechea lui nu știu ce zgomot din ogradă. Ochii i se aprinseră. Să fi reușit, însfârșit, Pedro cu oamenii lui ? De trei nopți dădeau târcoale și stăteau la pândă, fără să prindă nimic. Dar don Miquel i-ar fi trimis încă zece nopți în șir prin pampas.

Incordat, și plin de așteptare își ațintea ochii pe ușă.

După o bătaie scurtă apăru în pragul ei Pedro, vătaful pe care-l luase de câteva săptămâni din mine la el în haciendă, pentrucă acum avea aci o mai bună întrebuințare pentru acest om.

— Am pus mâna pe el, don Paraya, vesti Pedro cu un rânjet de satisfacție în glas.

— Caramba ! exclamă haciendero. Vasăzică tot — — ? Chiar el e într'adevăr ?

— El, Rodrigo Costario, peonul, întări și din cap Pedro.

— Hai, repede ! Unde l-ați găsit și ce-ați descoperit cu acest prilej ? zori

don Miquel, dornic de lămuriri. Pe chipul lui gălbegios svâcnea o agitație vădită.

Pedro, intendentul, își sfârși repede raportul. Povesti cum îl găbjiseră cu dibăcie pe Rodrigo Costario, care da târcoale tiptil haciendei. Flăcăul era sigur, dar cu puțin înainte donna Dolores revenise călare pe murgul ei în ogradă pe partea cealaltă. De unde venea, nici Pedro nu știa.

Haciendero, întunecat, își mușcă buzele.

— Nu te ocupa tu de donna Dolores. se răsti el. Unde e acum peonul ?

— L-am târît cu forța încoace. S'a apărat, a spus vorbe obraznice. Eu n'am făcut multe fasoane cu el. L-am umflat și l-am adus. Il țin doi sdrahoni indieni. Stă afară, în cerdac.

Haciendero se ridică cu aprindere din jilț, apoi se reașează. Ochii lui negri scăpărau de mânie ; se vedea mâinile strângându-i-se pumn.

— Aduceți-mi-l înăuntru, porunci el. Păziți în fața ușii. Vai de voi, dacă vreun cuvânt din ce s'ar schimba între mine și peon, va fi trădat vreunui alt muritor. Mă cunoașteți. Când vă voi da un semn puteți veni să-l luați iar în primire.

Pedro dădu doar din cap. Părăsi camera și peste două minute Rodrigo Costario stătea înaintea lui don Paraya. Nu mai avea nicio armă dar nici nu se

gândea să facă vreun rău haciendeRului.

Era un bărbat încă tânăr, de vreo douăzeci şi cinci de ani. Svelt de statură, cu un cap mândru între cei doi umeri, cu nişte ochi vioi şi trăsături simpatice, tot aşa bronzat la faţă ca şi compatrioţii săi din ţinut, nu făcea în totul o impresie neplăcută. Acum, firește, figura îi era cam palidă din pricina agitaţei lăuntrice. Nu sta pentru întâia oară dinaintea violentului, uneori chiar brutalului, crudului, haciender, de care se temeau toţi, numai Dolores nu, deoarece faţă de ea era de-o blajinătate şi de-o indulgenţă, care apăreau ca o minune.

— Dă-te mai încoa, peonule ! porunci don Miquel în timpce ochii lui numai că nu străpungeau pe tânăr. Nici prin vis nu ţi-o fi trecut că o să ne revedem aşa de repede — cum ?

Rodrigo privea hotărît şi deschis în ochii fostului său stăpân.

— M'ai alungat într'un chip nedrept cu hulă şi ocară, Sennor Paraya, întâmpină el. Asta s'a întâmplat acum trei săptămâni. De bună voie eu nu aş mai fi călcat în hacienda.

Acum pui să fiu târît înăuntru cu forţa de către Pedro şi de Indieni. Mi-e permis să întreb cu ce drept se face asta ? Ce crimă am săvârşit ?

Vorbirea asta suna surprinzător de

curajoasă și de hotărîtă. Asta mări și mai mult mânia hacienderului.

— Vreau să-ți dau o lecție, obraznic ce ești, ca să-ți treacă pentru totdeauna pofta să mai adulmeci și să spionezi pe-aici ! strigă răgușit don Miquel. Ori ai uitat cumva dece te-am alungat din casa mea ?

— Eu v'am servit cinstit, don Paraya, întâmpină cu o liniște întunecată Rodrigo. Măcar că nu eram decât un peon, un argat, o slugă, la d-ta, aveam dreptul să mă aștept la un tratament mai bun.

— Trebuie să pun să te bată cu biciul, nerușinatule ! găfâi, iritat la culme, hacienderul. N'avuși obrăznicia s'o attaci pe fiică-mea în stepă și s'o ofensezi cu neobrăzatele tale declarații de dragoste.

Un val de sânge năvăli în fața palidă a lui Rodrigo.

— Eram numai un peon, don Paraya — ce fusesem mai nainte nu importă, întâmpină el cu o sforțare uriașă de a se stăpâni. Dar niciodată nu am ofensat pe donna Dolores. Treceam tocmai când căzuse depe murgul ei, și am putut s'o salvez, căci animalul speriat de ceva o aruncase din șea și o târa la o moarte sigură. O jumătate de minută am ținut-o în brațe și D-zeu să mă ierte că i-am spus atunci ceeace era de mult timp o taină adâncă a sufletului meu:— că o iubesc. Am regretat cuvântul, din

chiar clipa când l-am rostit. Dar vreunul din oamenii d-tale trebue să mă fi auzit. Și așa aflași de asta. Ca răspłată pentru salvarea copilei d-tale am fost isgonit !

— Pe drept, căci un peon, pe care-l pot îmbrânci cu un picior într'un colț, nu trebuia să cuteze a-și înălța dorințele până la fiica mea, exclamă hacienderul.

— Greșești, don Paraya, zise Rodrigo palid ca moartea, ce-i drept, dar cu zâmbet ciudat. Dragostea, așa cum o simțeam eu, mă înălțase și pe mine. Ea nu era o ofensă pentru copila d-tale !

— Vrei să spui cumva prin asta că mai speri și acum că Dolores ar putea deveni a ta — mă peonule, mă ? îl înfruntă plin de dispreț don Miquel.

— Nu știu să răspund la asta altceva, decât că iubirea asta e de nestins și că mă simțeam mânat în mod irezistibil în apropierea haciendei, deși mai că nu-mi rămânea altă nădejde decât aceea de-a o zări, câteodată, de departe, pe donna Dolores. Ce-o fi mai departe, numai soarta întunecată poate ști.

— Mărturisești, așadar, că te porți cu gândul să te apropii și de-acum încolo de copilul meu ?

— Am urmat numai vocea inimii mele. Disprețuească-mă Dolores — deși nu mă disprețuește, asta o știu bine— !

— Ha ! Caramba ! te-ai întâlnit într'ascuns cu ea ? șuieră haciendero gâfâind de furie oarbă.

— Nu am să fac nimic contra voinței senoritei, răspunse tânărul. Și acum lăsați-mă să-mi văd de drum!

— Te împotrivești să-mi spui ce e între tine și Dolores a mea, peonule? Ce ți-a spus ea?... Ori nu cumva o fi și așteptând chiar —Doamne sfinte! —moartea tatălui ei, amețită, orbită, de tine?

— Insulți pe copila d-tale tot atât de mult cum mă insulți și pe mine, don Miquel! răspunse curajos tânărul. Dece nu întrebați pe donna Dolores singură?

— Fiindcă i-e silă gurii mele să rostească față de ea blestematul tău nume! Ai să juri, diavole, ca din noaptea asta, să nu mai vii niciodată în haciendă?

— Eu nu jur ce nu pot ține, sună răspunsul eroic al peonului, care în toată ținuta lui părea a fi ceva cu mult mai de rang. Ce va rândui ursita, se va înfăptui. D-ta nu ești stăpân pe destinele oamenilor, don Paraya.

O ocară cruntă, pe jumătate înăbușită într'un scrâșnet, o insultă mortală sbură pe buzele hacienderului care tremura de furie. Apoi, înainte ca Rodrigo să fi prins de veste sau s'o fi putut împiedica, biciul de curele împletite văjăi prin aer și lovi de-a curmezișul fața peonului, lăsând pe ea o dungă roșie.

Cu'un strigăt înăbușit de durere și de mânie, peonul se clătină un pas înapoi. Ochii lui întunecați deveniră nefiresc de

mari, pecând își strângea tâmplele în amândouă mâinile.

— Don Paraya — gâfâi el și un spasm sguduia corpul său maltratat, m'ai bătut ca pe un taur sălbatic cu harapnicul ! Niciodată nu am să uit asta — nici odată ! D-ta ești tatăl Doloresei ! De nu ai fi tatăl ei eu te-aș sugruma cu mâinile astea ! Niciodată vre'un om nu m'a lovit ! Imi năvălește sângele în ochi — simt că-mi ies din minți ! Păzește-te din ceasul acesta de Rodrigo Costario ! Numai sângele poate spăla insulta ce mi-ai adus-o !

Haciendero recăzuse în jilțul lui. Biciul îi scăpă din mână și zăcea pe podea.

Era el însuși îngrozit de expresia într'adevăr înfricoșătoare a feței peonului, devenită pământie, și de brazda roșie ca focul, injectată de sânge, ce-i cresta obrazul.

Mâna lui lovi în gongul metalic.

Pedro și cei doi Indieni năvăliră înnăuntru.

Pedro, firește, auzise ce se petrecuse între haciendero și Rodrigo și-și făcuse comentariile lui în gând.

El nu-l putea suferi pe peonul Rodrigo, căci flăcăul ăsta nu-i era destul de supus și-i părea nespus de mândru.

Știe dracu de unde venise tânărul acesta când, acum șase luni, intrase în slujba lui don Paraya.

S'a arătat îndemănatic, capabil și

sârguincios în toate privinţele, se pricepea admirabil să umble cu caii, era însă totdeauna rezervat, închis faţă de camarazii lui şi faţă de don Pedro, mai ales.

Băiatul ăsta avea ceva de ascuns.

Pizma şi duşmănia lui Pedro, şi a celorlalţi slujitori, erau mărite şi mai mult de faptul că donna Dolores îl învrednicea adesea de câte-o vorbă bună sau chiar de un zâmbet, ca pe niciun alt peon până acum.

Cu don Miquel tânărul Rodrigo nu stătea rău, atâta timp cât se ţinea în anumite limite ; ba dimpotrivă, bătrânul prefera pe priceputul tânăr peste tot unde era vorba să se execute o muncă repede, dibace.

Îi preda câteodată chiar şi supravegherea celorlalţi peoni ; îl trimetea cu misiuni la minele de aramă şi era vădit mulţumit de el.

Până ce interveni acel incident din urmă, hotărîtor, care-l mătură pe Rodrigo din hacienda, fiindcă-şi făcuse speranţe să obţie dragostea mândrei, frumoasei donna Dolores. Era, fără doar şi poate, cu totul exclus ca aceasta să fi făcut speranţe peonului ; purtarea lui Rodrigo apărea deci ca o nemaiauzită obrăznicie. Aşa că acesta sbură cu ruşine şi ocară prin poarta haciendei.

Şi acum, când hacienderul prinsese bănuială că Rodrigo — despre care nu ştia peunde se adăpostea între timp —

se furișa noaptea prin hacienda ca să capete legături cu dona Dolores, don Miquel dădu ordinul ca „haimanaua" să fie pândită în fiecare noapte și adusă în fața lui.

Treaba se făcuse și Pedro știa acum, în ce chip se răsbunase don Miquel pe peon : O lovitură de bici, ca învățătură de minte !

Pedro stătu un moment, frapat chiar și el de aspectul și expresia lui Rodrigo cu obrazul lui batjocorit, visător, de dâra sângerie.

Niciodată mainainte nu văzuse pe peon astfel. Părea că era în stare să comită un omor.

— Luați-l de-aici ! Și afară cu haimanaua, răcni don Miquel, răgușit. Și dacă se mai arată odată în apropierea haciendei, împușcați-l !

Pedro făcu semn Indienilor, care stăteau smeriți, mulțumiți în gând de umilirea lui Rodrigo.

Se aruncară numai decât asupra lui.

Se mirară și ei că peonul nu se împotrivi decât slab. Ochii lui mari erau îndreptați asupra hacienderului, străpungând ca niște pumnale fața acestuia, din care se retrăsese par'că tot sângele.

— Cumpănește vorbele mele de-acum, don Paraya — mai mult decât viața e pentru mine cinstea ! rosti el cu glas ridicat. Insulta ce o iau azi cu mine, voi ști s'o spăl. Ne mai vedem noi

doi ! Şi atunci unul D-zeu să se îndure de noi !

Mai mult nu putu vorbi. Il târîră brutal afară din cameră, îl îmbrânciră în ogradă.

— Iată-ţi colo calul, peonule ! spuse ameninţător Pedro. Pot numai atâta să te sfătuesc, să nu te mai aducă păcatele prin preajma haciendei !

Unul din Indieni deschise repede poarta cea mare de lemn a curţii.

Rodrigo nu rosti nicio vorbă. Dar îşi muşcă buzele până la sânge, merse clătinându-se până la locul unde sta calul lui şi se aruncă în şea.

Inainte de a pleca, mai întoarse capul înspre casă.

Faţa lui, cu dunga roşie, înflăcărată, fu luminată un moment de lumina galbenă a felinarului curţii.

Căutau oare ochii lui pe cineva, colo sus în întunericul faţadei ?...

Apoi însă dete pinteni calului său şi se năpusti furtunos prin poarta, a cărei aripă fu numai decât trântită la loc, cu răsunet.

— Un turbat ! spuse Pedro Indienilor. O să trebue să ne păzim bine de el ! Dacă mai dă ochi odată cu don Miquel, n'are să iasă bine !

Acestea zise, se întoarse, plecând spre grajduri. Indienii îl urmăriră, tăcuţi, cu feţe de nepătruns.

3

Ziua ce urmă acestei nopți fu cea mai urîtă de multă vreme, în ceea ce privea raporturile dintre donna Dolores și tatăl ei.

Hacienderul avusese o noapte rea. Așa de lesne nu putea trece peste cazul peonului Rodrigo.

Se lăsase târît de mânie să lovească cu cruzime pe tânărul bărbat, iar acea brazdă arzătoare ce o lăsase biciul, Rodrigo avea s'o resimtă ca o ocară de nestins.

Adeseori don Paraya mai avusese sentimentul că peonul ar proveni din cercuri mai bune decât ceilalți argați și vacheros.

Dar din băiatul acesta nu puteai scoate niciodată nimic, în ceeace privea trecutul lui.

Şi acum, don Miquel nu se putea desbăra de norul ce-i dăduse privirea ce-i aruncase la urmă Rodrigo. In căutătura aceasta era ameninţare de moarte.

Dar, pedealtă parte, don Paraya nu era omul fricii.

Dacă peonul încerca ceva împotriva lui sau a casei lui, l-ar fi dat pe mâna poliţiei ţinutului să-l judece şi să-l condamne.

Numai de-ar fi ştiut lămurit, ce gândea Dolores despre acest individ !...

Dar de fapt s'a cam temut până atunci să-i ceară fiicei lui să vorbească deschis.

Ştia ea mai multe decât el despre Rodrigo Costario ? Nu prea era de admis asta. Posibil, că nu era chiar nimic la mijloc, şi-şi făcea numai parigorii zadarnice.

Vreo slăbiciune a ei pentru vagabondul ăsta ?... absolut sigur că nu. Intr'un asemenea caz, Paraya, cu toată dragostea ce-o simţea pentru copilă, ar fi făcut-o să simtă toată străşnicia lui.

Fata, pe care o aşteptau partide strălucite, era prea sus pentru un peon.

In timpul nopţii, în care hacienderul se svârcolea neliniştit, încoa şi'ncolo, în aşternutul lui, frământa în gând toate astea şi căuta o hotărîre.

La sfârşit nu-i rămase altceva de făcut, trebuia, oricât de greu îi venea, să vorbească cu Dolores şi dacă se arăta îndărătnică, sfidătoare, avea s'o tri-

mită, pur și simplu, pe câteva luni, sub o severă supraveghere, în capitala Merida sau la Campeche.

Și ca să nu se întâlnească acolo în taină cu Rodrigo, pentru asta se putea purta de grijă.

Dimineața, trebui să afle că Dolores se simțea indispusă și ruga pe tata să ia dejunul mic fără ea.

Negresa Zamara, care mijlocea această înștiințare, nu știa să spuie nimic precis ce era. Știa numai că donna Dolores voia să rămâie în camera ei.

Să fi simțit ea ce s'a petrecut, aseară, între mine și peon? se întreba hacienderul.

Cu fața întunecată ieși el în curte și-și ceru calul, ca să plece la minele de aramă.

Ii trebuia singurătate, mișcare, abatere, pentru gândurile ce-i vâjâiau prin cap.

Unul din peonii mai tineri îl însoțea, după cum ceruse.

Nu putu prinde de veste că Dolores, dela fereastra ei, îi observa plecarea. Altfel ar fi fost frapat poate de înfățișarea palidă a fetei.

Imediat după asta, Dolores trimese pe credincioasa ei Zamara în curte, unde aceasta știu curând, în mod îndemănatec, să afle ce se petrecuse în timpul nopții și în ce stare sufletească peonul Rodrigo părăsise hacienda.

Fiece amănunt îl află Zamara dela

cei doi Indieni, care-l prinseseră și apoi îl goniseră din curte pe Rodrigo.

Dolores ascultă fără să spună vreun cuvânt, o trimise pe Zamara din cameră și șezu apoi îndelungat, palidă și afundată în gânduri, pe un scaun.

Ca un trăsnet o lovise știrea că asprul ei părinte maltratase sângeros, cu biciul, pe Rodrigo.

Asta nu putea avea sfârșit bun. In privința asta socotea că cunoștea prea bine firea mândră a lui Rodrigo.

Mult timp ea se sbătu și se luptă cu sine.

Iubea ea pe peonul care, prin intervenția lui, o salvase dela o moarte aproape sigură?

Până atunci nu știa, nu vorbise niciodată cu Rodrigo vreun cuvânt care să facă aluzie la acest lucru. Numai ochii lui întunecoși îi trădau ce se petrecea în sufletul tânărului. Și totdeauna avea simțământul că nu se potrivea deloc printre obișnuiții peoni ai tatălui ei, că trebuia să aparțină unor alte cercuri. El o iubea, asta o simțea, zi cu zi, tot mai mult. Și ea?

Dacă până acum era încă nelămurită în privința propriilor sentimente ale inimii ei, acum, după noaptea aceasta sinistră, care pentru ea adusese și într'altă privință o sguduitură teribilă, adevărul isbucnea asupra-i cu o lumină grozavă. Și ea iubea pe Rodrigo.

Un peon și fata bogatului, semețului haciendero Paraya ! Cu neputință ! Dar ce întreabă dragostea de stare și de rang și de miile de piedici !

Abia la vremea prânzului se înapoie don Paraya din lunga lui cavalcadă.

Avusese și la mine necazuri și dispoziția i se înrăise și mai mult ; iritația îi ajunsese la culme.

Când auzi că Dolores tot încă nu se arătase, trimese s'o cheme.

Nu mergea așa, chestia trebuia discutată, limpezită.

După câtva timp, Dolores apăru, ciudat de liniștită, de-o hotărîre sumbră, aproape înfricoșătoare.

Fața gălbejită, brăzdată de vârstă și griji a haciendului se însenină fără voe, când își întâmpină frumoasa lui copilă.

— Ai fost suferindă, Dolores ? exclamă el luându-i mâna, pe care o simți fierbinte, ca de-o febră ce ardea ascunsă în corpul fetei. Ți-e mai bine acum ?

Dolores era foarte palidă ; se sili la un zâmbet, cu toate că ghicea că această oră avea să aducă între ei o discuție hotărîtoare.

— O să treacă, Pa ! răspunse ea și se așează, la poftirea lui, pe un scaun din fața tatălui. Voiai să-mi spui ceva ?

Haciendero mai șovăi un moment; înfățișarea îi deveni iar aspră și oțelită căci se gândea la Rodrigo.

— Ai ieşit noaptea asta călare, singură detot, după cât mi s'a spus, Dolores, începu el. Voiam să te întreb dacă ţi s'a întâmplat, cu acest prilej, ceva neplăcut, care să-ţi fi pricinuit indispoziţia de-acum ?

Dolores scutură capul palid.

— Nu mi s'a întâmplat nimic. Am mers călare, urmând unei toane, până la templul aztec care totdeauna mi-a atras interesul. Şi m'a surprins noaptea, spuse fata.

— Şi — în acest timp n'ai întâlnit pe nimeni ? iscodi Paraya, pătrunzând-o cu privirea.

— Pe cine să fi întâlnit ? întâmpină Dolores.

— Ei — de-o pildă pe peonul Rodrigo ! riscă brusc şi hotărît don Miquel. Ce cred eu despre el, ştii. L-am alungat pe drept dela noi !

— Cu ce drept, Pa ? întrebă liniştit Dolores.

— Asta — mă întrebi tu pe mine ? Socot că în chestia asta ne-am lămurit doar demult, exclamă iritat hacienderul. Din cauza unui peon, fata mea unică să ajungă în gura lumii.

— Rodrigo Costario mi-a salvat viaţa, Pa ! Nu ştiu altceva despre el, care să-ţi fi dat motiv să-l alungi.

— Aşa ? Şi faptul că vagabondul a îndrăznit să te ia în braţe şi să-ţi vorbească de dragoste — ăsta nu e un motiv ?

—Dacă a făcut-o, eu nici nu i-am auzit vorbele — apoi tot nu văd încă într'asta o așa de mare crimă încât tu, pe care te-a servit până atunci cu atâta râvnă și pricepere că nu te mai puteai lipsi de el, să-l isgonești cu rușine și ocară, ba să pui chiar acum slugile să-l prindă și tu să-l lovești cu biciul peste obraz!

Dolores vorbise mai precipitat, mai agitat.

Haciendero boldi ochii la ea, tremurând de mânie.

— Hm —! știi vasăzică, ești informată ce s'a întâmplat? gâfâi el.

— Știu, și mă tem că această lovitură de bici va aduce mari nenorociri peste tine și peste mine, tată! Rodrigo Costario nu e omul care să se lase batjocorit!

— Umbla noptile furiș pe lângă casă cu gânduri necinstite! Era dreptul meu să-l pedepsesc! Dar tu? De unde până unde te apuci să-l aperi pe acest... pe acest individ, tu, fiica lui don Miquel del Paraya?

— Il compătimesc pe Rodrigo, atâta tot, răspunse Dolores evaziv.

Mânia sta să-l înăbușe pe bătrân.

— Spune mai bine, de-adreptul, că întreții cu această haimana o dragoste ascunsă, că aseară călăria ta nu avea alt scop decât să te întâlnești tainic cu el? strigă el.

Dolores sări din scaun și duse amân-

două mâinile la tâmple, în timp ce ochii ei întunecoşi se uitau cu adevărată groază la părintele ei.

— Aşa ceva... ai putut gândi tu, tată, despre mine? exclamă ea tremurând toată. Dar îmi faci o nedreptate tot atât de strigătoare cum ai făcut-o şi lui Rodrigo Costario! Niciodată, din ziua când a plecat de-aici, nu ne-am mai văzut. Nu ştiu unde se adăposteşte. Nici aseară nu l-am văzut! Dar acum, că ceasul limpezirii a fost provocat de tine însuţi, vreau să-ţi mărturisesc deschis şi fără înconjur, că împărtăşesc în inimă iubirea lui Rodrigo!

Haciendero, care nu se aşteptase la un asemenea răspuns, scoase un răcnet înecat, în timp ce ochii păreau a-i ieşi din orbite.

— Asta... asta îndrăzneşti să mi-o spui mie, gâfâi el.

— Sunt prea mândră, ca să umblu cu minciuni faţă de tine, tată! sună curajosul răspuns al fetei.

Don Miquel isbucni într'un râs răguşit.

— Destul, nicio vorbă mai mult! Ştiu, cel puţin, ce hotărîri trebue să iau! Fata mea, firea trufaşă — încovoiată, umilită, iubita unui peon ordinar! M'aş fi aşteptat, mai de grabă, să se năruie cerul! Acum, dacă ai spus sau nu adevărul, că nu te-ai întâlnit niciodată cu individul, mi-e tot una! Voi lua nu-

maidecât măsuri, ca să apăr casa mea de această nouă rușine!

— Ce vrei să spui cu asta, tată? întâmpină Dolores, palidă ca moartea.

— Mâine, chiar mâine te trimit, sub o însoțire sigură, la Merida, la donna Arbazia, în a cărei casă, sever păzită, îți va trece pofta de a mai iubi pe peon! strigă hacienderul.

— Asta — n'ai s'o faci, tată! exclamă ea cu tărie. Eu n'am să părăsesc hacienda, nici de voie nici silită, căci aici e căminul meu!

— Așteaptă, așteaptă, om vedea, copil rău crescut, scrâșni don Miquel, care pierduse orice judecată. Ce hotărăsc eu se și execută. Pregătește totul, neîntârziat, pentru călătoria ta de mâine. Negresa Zamara, năpârca, rămâne, de altfel, aici. Vreau să împiedic ca s'o folosești ca poștă secretă între tine și peon!

Dolores, tremurând de o imensă iritație internă, făcu un pas spre tatăl ei.

— Eu mâine nu am să plec, nici mâine și nici mai târziu, tată! declară ea cu o dârzenie ciudată. Sunt motive care mă constrâng să rămân tocmai aici. Nu întreba acum care sunt acestea. Retrage-ți hotărârea!

Haciendero scutură sălbatic capul cărunt.

— Rămâne cum am zis! Pleacă acum! Mâine, înainte de plecare, vom

vorbi din nou ! Până atunci — nu vreau să te mai văd !

Dolores șovăi.

Se părea că ar voi să i se arunce la picioare asprului, la culme iritatului, părinte. Apoi însă lăsă să-i cadă în piept capul palid și murmură numai :

— Dacă mă trimeți de-aici cu forța, Pa,... ai să te căești mai apoi, amarnic !

Cu aceasta, ea părăsi repede odaia, lăsând pe haciendero într'un clocot sufletesc de nedescris.

In seara aceea tatăl și fata nu se mai văzură.

Don Miquel scrise câteva scrisori, pe care avea să le ia cu sine Pedro, a doua zi, la Merida, și în care dădea donnei Arbazia instrucțiuni precise în privința măsurilor de luat față de Dolores, care trebuia supraveghiată în modul cel mai aspru, până îi vor eși din cap gărgăunii cu peonul. Ușor nu-i era pe suflet, căci el mai iubea și acum pe copila lui, pe care căuta numai s'o apere de această rătăcire a inimii ei. Dar nu vedea altă ieșire, ca s'o ferească de Rodrigo. Pe flăcău spera, de-altfel, să-l scoată și pe el din cale, și în acest scop dădea șefului poliției din Merida anumite indicații, să ia măsuri împotriva acestui om primejdios, care părăsise hacienda cu amenințări mortale și care urmărește s'o câștige pe donna Dolores prin uneltiri viclene sau prin forță.

Cu aceasta don Miquel socoti că-și

făcuse partea lui de datorie. In seara aceea bău, la necaz și mânie, mai mult decât altă dată, ca să se ameţească, și se duse apoi, clătinându-se, la camera lui de culcare, care era la mezanin, cu două ferestre spre cerdacul larg.

* * *

In aceeași seară se petrecu, în hacienda, un alt fapt, ciudat în cel mai înalt grad. Donna Dolores, care până la lăsarea întunericului nu-și părăsise camerele, care erau într'o aripă a clădirii principale, coborî totuși acum și se duse la grajd, unde mai totdeauna, la sfârșitul unei zile, își vizita calul negru. La întoarcere auzi, dinspre încăperile bucătăriei de sub terasă, unde se aflau și niște odăi, în care adesea veneau și slugile, o gâlceavă de voci. Câteva cuvinte, ce-i ajunseseră la urechi, o făcură să deschidă ușa și să intre în încăperea luminată.

Găsi acolo patru inși, o babă indiană, doi peoni și pe băiatul Iuka, un metis pe care-l foloseau la hacienda, la trebile de jos.

Flăcăiandrul acesta avea o înfățișare șireată, ochi scăpărători, și trecea drept un tip ciudat, căruia îi plăcea să-și petreacă ceasurile slobode prin apropiata pădure virgină și prin mlaștinile din preajma ei, unde prindea fel de fel de vietăți foarte primejdioase; le vindea apoi pe un mic câștig pela

anumiți negustori din Merida sau Campeche.

— Ce s'a întâmplat pe-aici? întrebă Dolores, privind slugile cu ochi pătrunzători.

Aceștia se speriară întâi, îngăimară ceva nelămurit, trebuiră apoi, totuși, să spuie ce era la mijloc.

Iuka, tânărul metis, adusese, pe la ceasul toacei, într'un sac, una din cele mai primejdioase vipere de mlaștină. Voia să ducă a doua zi și să vânză la Campeche șarpele, a cărui mușcătură omora aproape totdeauna în câteva minute, dacă nu se intervenea numaidecât.

Pe podea se și vedea un sac de pânză deasă, care svâcnea de încolăcituri sinistre.

Șarpelui, vădit, nu-i plăcea acest adăpost.

Dar sacul era bine legat la gură, așa că furioasa târâtoare nu putea scăpa.

Dolores află, însfârșit, dece se cioroviăiau. Cei doi peoni, care dormeau în odaia învecinată, cereau ca Iuka să ducă înapoi în mlaștină, numaidecât, primejdioasa spurcăciune, șarpele-tontarello, în orice caz să n'o lase peste noapte în casă, că așa ceva nici don Miquel n'ar răbda, de-ar afla de asta.

Iuka se împotrivea. Se iscase o ceartă, în care se amestecase și baba indiană, ținând parte lui Iuka.

Dolores, acum, avea să decidă. Putea,

firește, să întrebe pe haciender, declară însă, că astă seară asta nu mai era cu putință.

Privi câtva timp cu interes sacul cafeniu cu șarpele.

La întrebarea ei Iuka îi desluși că era vorba de un exemplar din cele mari, mai rare, și pentru care putea lua bani buni.

Dolores cunoștea acest soi de vipere. Știa că acestea se aruncau imediat la atac dacă le înfuriai cu vreo mișcare.

De mai multe ori avusese prilej să vadă efectul mortal al șarpelui-tonta-rello, odată asupra unui câine, care muri în cinci minute cu simptome de spasme paralitice, altădată chiar și asupra unei fetițe indiene, care se dusese desculță la pădure și călcase pe o asemenea năpârcă. Nici fetița nu putuse fi scăpată dela moarte. O găsiseră moartă lângă mlaștină, țeapănă de tot, la picior numai cu o mică urmă de mușcătură. De șarpe, care e foarte repede în mișcări, nu se găsise nicio urmă.

Deși pentru Dolores era un sentiment sinistru să știe șarpele în casă, dar, întrucât era bine închis, nu era nicio primejdie ca să iasă afară.

Ochii rugători ai lui Iuka, un biet băiat sărac, care se bucura de acum de câștigul bun ce avea să-i aducă dibăcia lui îndrăzneață, o înclinară să-i îngădue a păstra, până dimineața, aci

şarpele, dar să aibă grijă grozavă ca jivina să nu scape afară.

Impotriva hotărârii stăpânei nu mai era nimic de făcut. Peonii, deşi nemulţumiţi, nu îndrăzniră să crâcnească şi se retraseră.

— Vrea donna Dolores să vază şarpele ? întrebă slugarnic, Iuka.

Fata refuză cu oroare.

— Cară-te cât mai repede cu tontarello al tău din hacienda la oraş, spuse ea. Că de află haciendero, vai şi amar de tine. El a mai interzis să se aducă asemenea spurcăciuni sub acoperişul lui.

Iuka făgădui pe toţi sfinţii din calendar că nu va lua ochii, toată noaptea asta, depe sac. Luă cu el sacul în magazioara, tot de sub terasă, în care-şi avea culcuşul.

Cu aceasta incidentul era închis, dar Dolores nu bănuia, în ce mod fatal, avea mai târziu să-i fie amintit.

Porni încet spre camerele ei, mereu în gând cu cuvintele tatălui, care voia s'o sileaască mâine, să plece la Merida. Pe aceasta nu-l mai văzu în seara aceea. Fata se dădu cu începetul speranţei, ca tatăl să mai fi cumpănit, ajungând până la ziua următoare la altă părere, căci, în ce o privea pe ea, era ferm hotărîtă să nu se depărteze din partea locului. Fie ce-o fi ! Avea motivele ei, pecât de secrete pe atât de turburătoare.

Ajunsă sus în camera ei, o mai frământară mult gândurile, ce avea să iasă dacă ajungeau lucrurile la un război între ea și tatăl ei.

El ura și dispreţuia pe peonul Rodrigo, ea însă știa acum, cu toată limpezimea, că iubea pe acest tânăr vrednic și demn, victimă a unei strigătoare nedreptăți.

Apoi iarăși se gândi la celalt — la cel cu care se întâlnise în ruinele templului aztec și care voise s'o atace brutal! Ce se petrecea între ea și acel om trebuia să rămâie secretul ei, mai cu seamă tatăl nu trebuia să afle niciodată de asta!...

Dolores își trimise pe servitoarea ei Zamara, negresa, la culcare. Văzu că fata îi aruncase o privire lungă, ciudată, care trăda teamă și neliniște.

Dar Zamara nu avea voie să vorbească dacă stăpâna nu o întreba. Cum nu o întrebă, fata neagră se furișă, tăcând, din iatac.

Iatacul acesta da și el pe un fel de terasă, care era legată printr'o scară strâmtă cu terasa de dedesubt.

Dar camerele de sus erau situate ceva mai lateral și din ele aveai o vedere întinsă până la poalele pădurii.

In casă se făcu cu încetul tăcere. Și luminile de jos se stinseră. Cum, în noaptea asta, nu părăsea nimeni hacienda și nici vreo vizită nu se aștepta, nu ardea nici în curte felinarul. O

noapte deasă, zăpușitoare, se întindea peste pământ.

Dolores stătu mult timp întinsă în scaunul de răchită și obrajii îi ardeau ca în friguri. Neliniștite alunecau mâinile ei peste frunte sau se apăsau amândouă pe inimă. Nu, ea nu trebuia să plece, trebuia să rămână aici — nu pentru Rodrigo. Mai era și un alt motiv, mai neiertător.

Secretul templului aztec!

Noaptea înainta tot mai mult. Insfârșit pleoapele se lăsară peste ochii chinuitei fete. Capul îi era greu, o durea.

Multă vreme stătu ea toropită în tăcerea adâncă: deodată tresări și privi zăpăcită împrejur. Nu-i ajunsese la ureche un sgomot, pornit dela terasa mică din fața ferestrei? Fereastra era acoperită: afară de rețeaua apărătoare de moskitos (țânțari) mai cădea, de sus până jos, peste ea, o stofă grea, deasă.

Cât ai clipi, somnul fetei pieri. Sări în picioare și apucă repede micul revolver, ce nu o părăsea niciodată, de pe măsuță. Se apropie tiptil de fereastră.

— Cine-i acolo? întrebă ea hotărâtă, cu mâna încleștată pe revolver.

Să mai umble oare, așa de târziu, Zamara pe terasă?

O secundă de tăcere. Apoi stofa dela fereastră se mișcă. O mână o dădu violent într'o parte. Apăru un cap —!

Cu un țipăt, pe jumătate înăbușit, Dolores se trase înapoi.

Peste o clipă, un bărbat sări dibaci prin fereastră și stătea acum în fața fetei.

Dolores — —! rosti el și o privi.

Spăimântată, cu mâinile întinse spre apărare, Dolores recăzu în scaun.

4.

Destul de devreme, în dimineața următoare, bătrânul servitor al lui Paraya bătu, precum îi poruncise stăpânul decuseară, la ușa camerei lui de culcare. Don Miquel mai avea multe de orânduit înainte de plecarea fetei lui.

Metisul nu căpătă niciun răspuns, nici când bătu mai tare, tot mai tare. Ușa era încuiată pe dinăuntru.

Speriat, metisul dete fuga la intendentul Pedro, pe care-l găsi în ogradă, și căruia îi raportă, în vorbe agitate, că stăpânului trebue că i se întâmplase ceva peste noapte.

Pedro îl ascultă tăcând pe bătrânul metis, ridică din umeri și fu de părere că servitorului i se năzare. Don Miquel dormea pe semne mai adânc sau băuse aseară câteva duști mai mult.

Asta, de, știa doar și metisul că așa era. Se duseră totuși împreună la camera de dormit și repetară ciocănelile. Nici de data asta, niciun răspuns.

— Păi, să ne uităm nițel de pe terasă, cu băgare de seamă, cam cum arată prin odaie, spuse Pedro.

Merse cu metisul, pe dinafară, în jurul casei, și urcară cele câteva trepte de lemn spre terasă.

Fereastra iatacului lui don Paraya sta deschisă.

Cei doi oameni se priviră mirați. Apoi însă Pedro trase hotărît deoparte perdeaua de dinăuntru și privi în încăpere.

— Doarme — sau..., spuse el răgușit.

Metisul descoperi, în clipa aceea, ceva care-i smulse o exclamație de groază. Ceva mai departe de fereastră se afla pe terasă un sac aspru, murdar de noroi, și lângă el un sbilț de curelușe, care trebue să fi slujit ca să lege sacul la gură.

Pedro întoarse brusc capul.

— Ce să însemne asta, moșule? întrebă el înciudat.

— Sacul lui Iuka! Il cunosc. A adus eri acasă un șarpe-tontarello! băigui, tremurând, metisul.

Pedro împinse puțin încolo, cu cizma, sacul. Dar era gol, nu era legat. De șarpe nicio urmă.

Numaidecât alergă iar spre fereastra pe jumătate deschisă a iatacului și in-

tră înăuntru, în timp ce metisul aștepta, plin de spaimă, afară.

Don Miquel Paraya zăcea nemișcat pe patul lui scund. Ochii îi erau larg căscați, dar sticloși și înghețați. O mână atârna în jos, peste marginea patului, atingând aproape pământul.

Și pe mâna asta desgolită până la cot, se zărea un semn mic roșu, umflat puțin și puțin învinețit.

— Tontarelul! gâfâi răgușit Pedro. Don Miquel a fost mușcat de șarpe! Privi în toate părțile. Dar nici în odaie nu se vedea nicăiri șarpele. Putuse fugi prin vreo gaură din colțuri sau pe fereastră.

Incă o căutătură scurtă, cercetătoare, mai aruncă Pedro pe fața încremenită a stăpânului său, apoi sări iar pe fereastră în terasă.

— Don Miquel pare să fie mort, exclamă el cu glas răgușit. Dar de asta trebue să hotărască doctorul. Se cere grabă. Caută s'o vestești pe donna Dolores. Eu reped un peon la doctor, altul la șeful poliției. Aici și-a băgat dracu coada! Nu e lucru curat la mijloc!

Bătrânul metis plecă buimac, alergă în casă și alarmă pe negresa tinerei stăpâne.

In vremea asta, doi peoni înșăuau caii și ieșeau pe poartă galopând spre oraș, cu instrucțiuni dela Pedro.

Până să poată sosi doctorul și poliția avea să treacă vreo oră, oricât ar fi

grăbit. Hacienda izolată era prea departe de reşedinţa lor.

Zamara aduse groaznica veste stăpânei sale.

Dolores înţelese numai pe jumătate ce se întâmplase. Apoi îşi aruncă pe ea câteva lucruri de îmbrăcăminte şi se năpusti spre camera de culcare a tatălui ei, a cărui uşă puse să se spargă în grabă.

Zamara o urmase, intră cu Dolores înăuntru şi, deodată, negresa apucă, în culmea groazei, mâna tinerei stăpâne.

— Tontarello — —! scânci ea.

Dar Dolores, care fără voe întorsese capul, nu putu vedea nici-un şarpe. Ea se aruncă cu un ţipăt asupra tatălui mort, chemându-l cu numele cele mai duioase, uitând totul ce se vorbise, cu puţine ore încă înainte, între ei. Dar nici-o tresărire în chipul cenuşiu al hacienderului nu vestea să mai fie vreo scânteie de viaţă în corpul lui.

Atunci, însfârşit, zări şi Dolores mica muşcătură de şarpe la încheietura mânii tatălui ei. Avu un fior şi-şi acoperi timp de secunde, cu amândouă mâinile, faţa.

Căzând frântă într'un scaun, îngână vorbe aiurite par'că, pe care niciunul din oamenii ce se îmbulzeau acum prin uşa deschisă, nu le putu pricepe.

— Şarpele tontarello! se văicăreau cei dimprejur.

Știau cu toții că aici nu mai era scăpare.

Dar bine, cum venise șarpele în camera asta, cum intrase în casă, cum se strecurase la patul lui don Miquel, care va fi auzit noaptea vreun sgomot și va fi întins mâna spre podea, unde se afla șarpele ?

Oamenii șopteau cu sfială între ei. Atunci apăru' Iuka, flăcăiandrul metiș.

— Mi-a furat cineva șarpele ! exclamă el. Pe terasă zace sacul gol !

Voiră toți să tabere pe el cu pumnii dar el se apără strigând că, chiar donna Dolores îi dăduse voie să ție șarpele până azi dimineață în magazia lui. De acolo i s'a furat peste noapte. Cine, nu putea spune.

Abia acum descoperise pierderea.

Dolores își adună cu o sforțare violentă mințile și puterile. Nu voia să întârzie nimic din ce ar putea să readucă pe tatăl ei la viață.

Cum fusese adus șarpele în iatac, asta era acum o întrebare de al doilea rând. Și iar își simți tânăra fată corpul furnicat de un fior de gheață.

Toate ostenelile rămaseră zadarnice. Insfârșit veni și doctorul, călare, ca și peonul care-l adusese. Il examină pe haciendero și dădu din umeri.

— Mort ! spuse el. Nici-o salvare cu putință !

Adăugă câteva cuvinte compătimitoare către Dolores și încheie, că res-

tul privește de-acum poliția, parchetul. Cu o privire înghețată, înspăimântată, se uită Dolores la el.

Credeți oare că moartea tatălui meu e datorată unei crime? întrebă ea, cu respirația tăiată.

Iarăși dădu doctorul din umeri.

— Mie nu mi-e permis să rostesc nici-o hotărâre în privința asta, spuse el. Dar pare așa ca și cum șarpele a fost adus cu intenție în cameră. Greu lucru nu era asta, cum era fereastra deschisă. Omul care a făcut isprava asta, a deschis pur și simplu binișor pe terasă, sacul, vărsându-i conținutul în cameră.

Pe fața lui Dolores se schimbau, pe rând, palori mortale cu dogoriri febrile.

Se uita la fețele tuturor celor din jur și i se părea a citi din ele o sinistră, o fioroasă acuzare!

Chinul ei era de nedescris, căci nimeni nu putea cunoaște ce se petrecea într'ânsa, nimeni nu trebuia să ghicească secretele sufletului ei!

Nu mult după asta, sosi călare, în hacienda, și „judele polițienesc", cum i se zice în acel ținut, cu doi din agenții lui, tot călări, și interogatoriile începură numai decât.

Judele polițienesc se încredință, chiar dela 'nceput, că avea de-aface cu o crimă bine premeditată.

Făptașul știa foarte exact, că șar-

pele tontarello, uşor iritat, muşca mortal.

Trebuia, deci, să fie un om care avea motive să curme viaţa hacienderului.

Dolores, care numai cu greu se ţinea pe picioare, nu putu declara multe.

Depoziţia ei era încâlcită, şovăelnică, dictată de groază.

După ea veni rândul lui Iuka, cel care adusese şarpele în hacienda.

Totul fu aşternut în proces-verbal, şi convorbirea din seara precedentă, între Dolores şi Iuka. Insăşi ea permisese metişului să păstreze vipera teribilă în casă. Asta ea nu putea nega.

Pedro şi ceilalţi oameni de serviciu fură, de-asemenea, supuşi unui interogatoriu strâns.

Astfel află judele poliţienesc, încetul cu încetul, şi aceea că, se petrecuse o scenă foarte violentă între hacienderşi fiică-sa şi că Dolores trebuia să plece azi, fără voia ei, la Merida, spre a fi internată acolo.

Şi însfârşit judele poliţienesc ajunse să afle şi secretul public despre concedierea lui Rodrigo Costario, despre prinderea nocturnă şi despre biciuirea lui, de acum două zile.

Şi că părăsise ca turbat hacienda după ce rostise cele mai groaznice ameninţări în faţa hacienderului.

Zadarnic încercase Dolores să oprească pe Pedro, care spionase doar pe după uşă această scenă, să nu dea

în vileag această taină, care pe ea o sguduia adânc.

Judele polițienesc părea a-și fi formulat opinia. Adulmeca aici o grea dramă familiară.

Cu o figură ursuză se adresă donnei Dolores, care ședea, albă ca varul, într'un scaun.

— Binevoește să-mi spui, donna Dolores, rosti el cu voce aspră, dacă în noaptea trecută nu te-ai întâlnit cumva, în taină, cu un tânăr bărbat aici în hacienda, pe când don Paraya dormea ?

Dolores privi spăimântată pe judele instructor. Simțea nemai pomenita ofensă. Dar autorităților ei trebuia să le răspundă, ori cât de respingător îi părea, în acest moment, acest chinuitor al sufletului ei.

— Cum îți permiți, să pui o asemenea întrebare jignitoare, senno̧r ? protestă ea. Nu am părăsit, în timpul nopții, camera mea de culcare !

— Hm... mai există și posibilitatea ca să fi chemat, în secret, pe cineva într'ajutor — poate prin vreun semnal — pe o persoană pe a cărei tăcere vă puteați bizui, continua judele. Omul acela poate va fi voit să-ți facă un serviciu amabil, răpind lui don Paraya putința de a te expedia cu forța la Merida. Afară de asta, există bănuiala că acel... necunoscut... s'a răsbunat, cu acest prilej, împotriva tatălui

d-tale într'un mod cam original, dar plin de efect!

— De cine vorbiți, sennor? întrebă Dolores cu o voce care tremura.

— Nu șovăesc să acuz de această faptă criminală pe peonul Rodrigo Costario, după cum rezultă din cele ce am constat până acum. In orice caz, omul va trebui să se desvinovățească.

Inzadar protestă, se apără Dolores de această infamă bănuială, căci prin Rodrigo o lovea și pe ea.

Judele polițienesc lăsă un jandarm de pază și plecă înapoi, călare, spunând că va lua, în curând, măsurile necesare.

Groaza și consternarea se lăsase peste hacienda Paraya, ca un nor negru, încărcat de trăsnete.

Oamenii alergau de colo colo, cu figuri răvășite. Dolores se închisese în odăile ei, unde nu lăsa să intre nimeni, decât Zamara, negresa.

O fatalitate sinistră părea că-și arun case lațul peste ea — peste ea și Rodrigo Costario. De ar cunoaște locul unde se afla, i-ar fi trimis o înștiințare, să fugă, să se salveze, dar nu știa, defel, de unde să-l ia.

Bărbatul care, în noaptea fatală, pătrunsese în iatacul ei, era cu totul altul decât peonul — ba nu era nici omul care o atacase în templul aztec.

Jos sta jandarmul de pază în fața

camerei unde zăcea întins, tatăl ei mort.

Aici sus sta, în genunchi, Dolores, și se ruga pentru mort, pentru bărbatul pe care-l iubea— da, simțea asta acum și tremura pentru destinul lui! și se ruga și pentru ea însăși ca să-i arate, Dumnezeu și Madonna, un drum de ieșire din labirintul acesta, unde o pândea rușinea și moartea.

Peste două ore putură aresta pe Rodrigo Costario.

Judele polițienesc trimesese numaidecât un număr de jandarmi călări în toate direcțiile, ca să prindă pe bănuit și îngerul rău al lui Rodrigo vruse ca doi din călăreți să dea de el într'o colibă a unui negru bătrân, aciuată între movilele de nisip, la vreun ceas depărtare de hacienda Paraya.

La coliba asta se târâse Rodrigo, la un ceas târziu de noapte, cu o rană de glonte în umăr, care-i făcea imposibilă călărirea, căci se produse o mare pierdere de sânge.

Coliba asta de negru o cunoștea de mai înainte iar bătrânul negru îl privi bucuros pe rănit, care nu dădu nici-o lămurire, ce i se întâmplase în toiul nopții. Își legă rana și peonul se culcă să se odihnească. Abia în noaptea următoare avea de gând să dispară. Calul putea sta, până atunci, adăpostit într'o magazioară.

Când jandarmii călări se apropiau

de colibă, Rodrigo făcu o încercare să se ascundă, dar își dădu îndată seama că asta n'avea să folosească la nimic. Cei doi jandarmi, greu înarmați, se și iviră în fața lui și-i porunciră să se ridice și să-i urmeze.

— Cred că te cunosc, Rodrigo Cos-tario, râse, deodată, unul din jandarmi. Ori poate că mă 'nșel?

Intr'adevăr, ei se cunoșteau dintr'un timp mai depărtat și vreo tăgadă n'avea nici-un rost.

Când îi făcură cunoscut lui Rodrigo că e arestat, voi să știe motivul.

— Ai să-l afli, nu te teme, sună răspunsul. Cum de te găsești aici și de unde rana?

— Asta-i treaba mea, întâmpină Rodrigo sfidător. Mai întâi vreau să știu, de ce lucru sunt învinuit!

— Cunoscuși cumva pe don Miquel del Paraya, fiule? spuse cel mai în vârstă din călăreți.

— Ce-i cu hacienderul? sări peonul și ochii îi scăpărară.

— Nu te prea ai bine cu el, hai? râse scurt polițistul.

— Il urăsc pe omul ăsta, v'o spun din capul locului, scrâșni Rodrigo.

— Ei, atunci se lămurește, aprobă zâmbind omul. Don Paraya e mort, asasinat în noaptea asta și noi socotim că am avut norocul să arestăm pe făptaș.

Peonul se trase speriat înapoi. Privi-

rea îi înghețase. Își duse mâna la beregată, par'că se înneca. O imagine de groază răsări dinaintea lui.

— Asasinat? de cine? gâfâi el apoi.

— Caramba! înjură unul din jandarmi. Ce te mai prefaci. Hai, nu mai umbla cu tertipuri. Spune curat, unde mi-ai fost în noaptea din urmă, înainte de a te ascunde aici, și cine te-a dăruit cu un glonte în umăr?

Ca un zid negru se înălță deodată în fața lui Rodrigo. Apoi el scutură posomorât cu o sălbatică dârzenie, din cap, din care pierise par'că orice picătură de sânge.

— Nu am nimic de spus! Faceți cu mine ce vreți! scrâșni el.

Cu toată rana lui dureroasă, fu legat bine pe propriul său cal și, după ce și bătrânul negru fu interogat și arătase ora exactă când s'a ivit Rodrigo la el, prizonierul fu pornit încet. Peste câteva ore, el ședea păzit cu strășnicie în arestul orașului Merida, și anume în secția bolnavilor. Un prim interogatoriu, în care i se cerea să declare ce căutase noaptea în apropierea haciendei Paraya și cum și de cine a fost împușcat, nu aduse nici-un rezultat.

Peonul refuză să facă vreo declarație în această privință, explică numai că, prin întuneric, un necunoscut trăsese asupra-i și apoi o luase la goană, dispărând! Nu-l crezu, firește, nimeni.

Incă în aceeași seară, Dolores află,

spre groaza ei, de arestarea lui Rodrigo. Dar în acelaș timp simți că și ea, deși era lăsată în libertate, era, în secret, supravegheată de agenți polițienești, așa că nu putea face nici-un pas, neobservată.

Și ea era suspectată de a avea o vină în moartea misterioasă a propriului ei părinte, deși poate numai prin aceea, că primise în taină, noaptea, pe făptaș.

Prin moartea tatălui, ea devenise unica moștenitoare, căci fratele ei era mort, precum se spunea. O partidă bogată, așa dar, și meritând, prin urmare, ca să se încarce cineva cu o crimă, dacă prin aceasta putea cuceri mâna moștenitoarei.

Și cine putea mai bine spera la așaceva, decât Rodrigo Costario, despre care se știa acum, în urma interogatoriilor oamenilor dela hacienda, că avea o tainică legătură sentimentală cu donna Dolores.

5.

Dela enigmatica moarte a haciende-rului trecuseră opt zile. Don Miquel de Paraya odihnea acum sub pământ.

Ucigașul însă tot nu fusese dovedit, căci din întemnițatul Rodrigo Costario nu se putea scoate nimic.

Susținea cu o tărie denesguduit că era nevinovat de fapta aceasta. Că o iubea pe donna Dolores recunoștea cu inima deschisă, dar accentua tot cu atâta tărie, că el și donna nu mai schimbaseră nici-un cuvânt din ziua când fusese concediat de tatăl ei.

Cu atât mai revoltătoare declara că era acuzarea că se văzuse cu donna Dolores în cursul nopții fatale.

Motivele care-l făcuseră să vie călare în apropierea haciendei, în noap-

tea aceea, deşi decurând fusese prins de Pedro şi de cei doi Indieni, el refuză să le arate, tot aşa stărui şi în susţinerea că nu cunoştea pe omul care trăsese asupra-i.

Poliţia din Merida lucra cu înfrigurare la deplina lămurire a acestei bizare crime, dar nu avansa defel.

Mai grav era, că şi donna Dolores, care părea adânc deprimată de moartea tatălui ei, făcea declaraţii tot atât de puţin lămuritoare.

Aveai senzaţia că aici domnea un secret pe care nici ea, nici Rodrigo, nu voiau să-l clarifice.

Nici avertismentul judelui instructor dat lui Rodrigo, că prin aceste intenţionate tăinuiri îşi strânge cu atât mai tare ştreangul de gât, nu folosi nimic.

Atunci se petrecu un nou incident. Intr'a zecea zi după moartea tatălui ei, donna Dolores primi, într'o dimineaţă, printr'un metiş ce lucra în hacienda, un bileţel, pe care băiatul i-l predete cu gesturi tainice şi speriate.

Imediat după asta metişul se făcuse nevăzut, aşa că Dolores nu-i mai putu pune nici-o întrebare.

Din fericire, de data asta jandarmul, care tot mai staţiona în hacienda, nu observase nimic din această întâmplare.

Ajunsă în camera ei, Dolores citi răvaşul, scris pe o fâşie de hârtie soioasă, împăturită primitiv de tot.

Abia îi străbătuse rândurile, că o cuprinse o agitaţie crescândă.

Mai reciti odată cele câteva rânduri, apoi arse cu mare grijă hârtia şi stătu la sfat cu sine.

Mult se luptă şi greu, apoi, însă, trebuie că tot luase o hotărâre.

Chemă pe negresa Zamara şi vorbi îndelung şi stăruitor, cu sufletul negresei, singura făptură pe care se mai putea bizui acum, în hacienda Paraya. Zamara se arunca în foc şi în apă pentru tânăra ei stăpână şi făcea tot ce Dolores cerea dela devotamentul ei.

Dolores, cu ajutorul negresei, ticlui şi puse la cale un plan secret, primejdios şi foarte riscant. Multă vreme de chibzuit, în orice caz, nu aveau.

Când se înoptă bine şi, cu înaintarea orelor, se făcu deplină tăcere în casă şi în grajdurile învecinate, negresa se strecură afară din curtea haciendei.

Dolores aştepta în camera ei, dar ferestrele le acoperise bine. Nici gând să se culce, o hotărâre dârză pusese stăpânire pe ea.

Când şi când îşi apăsa cu mâna inima, care-i duduia, şi în ochii ei se aprindea mereu o flacără ciudată.

Putea fi aproape miezul nopţii când Zamara se strecură iar în odaia doamnei ei.

— Totul stă pregătit, şuşoti ea. Am scos murgul, ca şi calul alb, afară din

îngrădire și i-am dus pe după întâia movilă de nisip, fără să mă fi simțit cineva. Polițistul doarme pe un scaun în bucătărie. I-am picat în vinul de palmier, din picăturile ce le am dela baba Iugg.

— Și Pedro, intendentul? Cu el cum stăm?

— A plecat de după prânz la mină, spun oamenii, și n'are să vie decât mâine dimineață.

Dolores privi o clipă, pe gânduri, înaintea ei, ca și când îi trecea prin cap o idee ciudată. Apoi dădu din cap.

— Madonna și sfinții într'ajutor, Zamara!

Negresa avea puțină îmbrăcăminte pe ea, jumătatea de sus a corpului svelt era goală, dar își aruncase totuși o basma ușoară peste umeri. In mână Zamara ținea o pușcă englezească, pe care o lua și alte dăți, când trebuia să petreacă pe Dolores în pădurea virgină. Arma i-o dăruise donna Dolores. Dealtfel Zamara era chiar renumită printre peoni ca țintașă de precizie. Destule ori dăduse dovadă de arta ei fără greș.

Dolores se îmbrăcase cât se poate de simplu, fustă de culoare închisă, o bluză deschisă și în jurul gâtului basmaua roșie, obișnuită în ținut. Pe cap nimic, părul liber. Bine 'nțeles micul ei revolver nu lipsea.

Cele două fete, cea neagră și cea

albă, se strecurară tiptil din cameră. Lumina o lăsaseră să ardă, ca să amăgească pe polițist, dacă s'ar deștepta.

Pe o scară îngustă, dosnică, neluminată, Dolores și Zamara ajunseră în curtea mică și de-acolo, pe o portiță de obicei nefolosită, în câmp. Noaptea fiind foarte întunecoasă, cele două inimoase fete ajunseră, fără vreun incident, la movila de nisip destul de depărtată, îndărătul căreia stau caii. Zamara înfipsese un țăruș în pământ și priponise de el caii.

Fără vorbe, Dolores se săltă pe cal, care-i nechezase încet în întâmpinare. Zamara urmă.

Porniră numaidecât în tropot repede. Terenul nisipos, moale, care se continua curând cu teren ierbos, înghițea sgomotul copitelor.

Când călărețele ajunseră după câtva timp, marginea pădurii, Dolores spuse negresei, care-i călărea alături, un cuvânt scurt. Caii se opriră și Zamara sări jos din șa, pe care sta bărbățește. Își luă bălanul ei de dârlogi și-l trase tăcut în pădurea deasă. Toate locurile astea le cunoștea așa de bine, că se descurca și pe întuneric.

Dolores, încetinind puțin, își continuă călăria, ținându-se însă mereu pe lângă pădure. Când și când întorcea capul, ascultând. Nu se auzea nimic. Și totuși ea știa că Zamara se ținea tot pe-aproape, după ea.

Bărbatul care o silea la această întâlnire în puterea nopții, ceruse doar ca și de data asta să vie singură, dacă voia să evite o mare nenorocire.

Dolores călări mai departe și când, după câtva timp, luna se arătă printr'o spărtură de nor, ea putu recunoaște, la mică depărtare, ruinele templului aztec. Din el nu răsbea nici-o rază de lumină.

Dolores își struni calul neliniștit și așteptă puțin. Incă odată mai privi înapoi, cu prudență, spre marginea pădurii. Dar acolo nimic de văzut, nimic de auzit. Zamara era mai ușoară ca o umbră.

Câteva minute trecură astfel, apoi se ivi o mișcare acolo unde se afla intrarea pe jumătate năruită a ruinelor. Ieși un bărbat. In lumina slabă a lunii, Dolores îl recunoscu că era acela, care a mai atacat-o aici odată — creolul Diego Honduras. Destul de uimitor că ea se mai încumetase totuși să mai vie iar!

— **Buenos dios, Sennorita!** exclamă creolul cu glas scăzut. Te-ai lăsat mult așteptată!

Dolores nu răspunse la acest reproș. Descălecă, își păstră însă frâul calului în mână și se apropie astfel de bărbat.

— Mi-ai trimis o înștiințare care nu mă lăsa să stau în cumpănă, sennor Honduras, spuse ea rece. Cu atât mai ciudată îmi pare chemarea d-tale, când

mă gândesc la ultima noastră întrevedere. Numai teama de viaţa şi de libertatea unui om scump mie, m'a putut decide la pasul acesta riscant de azi. Unde e cel în chestie, ca să pot vorbi cu el? Mi-ai scris, că mă va aştepta aici — nu?

— Il vei găsi acolo, pe după ruine, sennorita, răspunse creolul. Expresia figurii nu o mai putea vedea, căci luna trecuse iarăş sub un nor.

— Mergi înainte, sennor, îi ceru Dolores. Te fac însă atent că nu mă voi expune fără apărare ofenselor d-tale. Port armă.

— Fii pe pace, sennorita, mormăi creolul. Apoi păşi spre arcada frântă, urmat de Dolores, care-şi lăsă calul pur şi simplu slobod. Ştia că n'avea să fugă.

Înăuntru trecură printr'un mic spaţiu descoperit, care fusese pe vremuri tinda templului, năpădită acum însă de bureni. Apoi creolul coti într'un gang întunecos, care pare a duce iar, pe după alte ziduri. Nici un cuvânt nu se schimba acum între amândoi.

In mână cu micul revolver, gata să tragă, Dolores păşea prin întuneric, ca la un metru depărtare îndărătul lui Honduras.

Deodată se petrecu ceva neaşteptat. Din două părţi, din beznă, fata se simţi apucată fulgerător de repede, şi arma îi fu smulsă înainte de a se fi putut

sluji de ea. Ea scoase un țipăt putemic, care trebuia să se fi auzit departe, în noaptea ceа tăcută. Imediat însă, mâini brutale i se puseră violent pe gură și mai auzi doar râsul batjocoritor al creolului.

Donna Dolores fusese biruită prin viclenie ticăloasă.

Apriga ei împotrivire nu ajută la nimic. Braţe vajnice o târau înainte, o ușă de lemn, undeva, fu împinsă cu piciorul și o lumină galbenă îi pătrunse în ochi fetei înfrânte.

Incăperea în care fusese împinsă era pustie și fără acoperiș. Podeaua era formată de lespezi sparte, pereţii acoperiţi de picturi spălate de ploi. Un felinar mare atârna de un colţ de piatră.

Dolores văzu acum că fusese atacată de doi oameni, mutre demne de spânzurătoare, pe când îl urma pe Honduras. La asta ea nu se gândise. Indivizii o lăsară acum slobodă și se retraseră până la intrare. Erau îmbrăcaţi tot ca și creolul, purtau și ei pinteni la cizme așa că pricepeai că erau călăreţi.

Honduras se așezase tacticos pe un bolovan, sub felinar, și-și puse un revolver enorm pe genunchi. O privea cu un aer de superioritate, cu un rânjet satisfăcut. Cei doi haidamaci complici se înfipseră cu braţele pe piept, în faţa ieșirii și păreau dispuși să lase

toate celelalte pe seama tovarăşului lor.

Dolores îşi recăpătase stăpânirea de sine. Privea pe creol trufaşă şi sfidătoare.

— Pentru a doua oară m'ai atacat, spuse ea. O adevărată ispravă vitejească pentru un bărbat, care mai are nevoie şi de doi alţii ca să aducă în puterea lui pe o tânără fată, ba încă şi prin ameninţări, care ele singure ar fi fost deajuns ca s'o aducă aici. Vino la chestie, sennor! Zăbovirea în apropierea d-tale îmi face mai multă silă decât apropierea unei reptile veninoase.

O flacără sălbatică vâlvoră în ochii creolului. Un blestem răguşit îi scăpă de pe buze. Feţele celorlalţi doi rămaseră nemişcate.

— Ia seama, sennorita! scrâşni Honduras. Ai putea plăti scump aceste insulte! Ştii bine de tot că soarta acelui om — la care ţii atâta — stă în mâna mea! Pot în ori ce moment să-l predau spânzurătorii!

Faţa tinerei arăta vădit groaznica luptă ce se da în Dolores.

— Mi-ai scris, repet, că omul acela vrea să-mi vorbească, înainte de a fugi din ţară, că se roagă să-i procur mijloacele băneşti necesare, dar, mai ales, că nu poate pleca fără să mă mai fi văzut odată, spuse ea respirând greu. Ţi-am mai predat şi rândul trecut

o sumă destul de mare. Ce s'a făcut cu banii ?

— Erau prea puţini, spuse Honduras. Dar în momentul acela d-ta nu erai încă bogata moştenitoare a lui Miquel del Paraya. Azi lucrurile stau altfel. Omului, pe care-l ştii, îi trebue o sumă mult mai mare.

— Am să i-o pun la dispoziţie dar nu aici, întâmpină Dolores. Va putea ridica suma dela Banca de Stat din Merida.

— Asta nu ne aranjează pe noi, care trebue să-l ajutăm să dispară ! Noi cerem achitarea aici pe loc ! isbucni creolul mânios.

Dolores înalţă dispreţuitor din umeri.

— Şi dacă sunt absolut în neputinţă s'o fac ? întrebă ea.

— Atunci — vina e a d-tale ! — vei fi sechestrată atâta timp de noi, până-ce, din ordinul d-tale şi printr'un sol sigur, ne vei fi procurat suma cerută, declară creolul. Pe vremea când trăia tatăl d-tale, aşa ceva n'ar fi mers, asta o ştiam prea bine. Acum însă don Paraya e mort şi d-ta eşti singura moştenitoare. Omul celălalt — nu umblă doar, să te strâmtoreze, câtuşi de puţin, în drepturile d-tale !

— Regret, declară ritos Dolbres ; refuz absolut să-ţi vărs d-tale şi tovarăşilor d-tale alte sume. Dece mi-ai spus că... am să găsesc pe omul aici.

— Trebuia doar să am un pretext cu

care să te atrag aici, râse cinic creolul. Omul acela, pentru a cărui soartă tremuri, e adăpostit într'o ascunzătoare sigură în apropierea capitalei. Nu poate veni, căci, dacă e văzut, de autorităţile care-l caută pretutindeni, e pierdut !

„Prin legăturile d-tale cu omul acela m'ai torturat până acum şi m'ai silit la demersuri ascunse, pe care acum le regret, spuse ea îndârjită. Sunt hotărîtă să te sfidez. Numai în prezenţa omului, pentru a cărui viaţă şi al cărui viitor sunt îngrijorată, aş admite să mai reiau tratativele.

— Este acesta ultimul d-tale cuvânt, sennorita ?

— Ai auzit ! răspunse Dolores.

— Atunci — ai să te răsgândeşti în curând, gâfâi Honduras. Până una alta rămâi aici. Eu am să-ţi ţin societate. Dar nu prea mult timp. Dacă se crapă de ziuă, înainte ca să te fi hotărît să primeşti propunerea noastră, îmi afirm atunci în alt chip dreptul meu faţă de d-ta. Poate să-mi vie gustul să domesticesc o fire aşa de îndărătnică, de rebelă, ca a frumoasei donne Dolores.

Privirea însvăpăiată, ce o aruncă fetei, era destul de lămurită.

— Cutezi să mă reţii aici cu forţa brutală ? exclamă tremurând de indignare Dolores. Au să mă caute şi atunci o să fie rău de d-ta şi de onorabila d-tale bandă !

— Nu purta d-ta grija mea, râse obraznic creolul. Se sculă şi merse spre cei doi tovarăşi dela uşă. Sennorita rămâne deocamdată aici, până la noi ordine, porunci el. Unul din voi aduce calul acolo unde sunt şi ai noştri.

Vlăjganii dădură tăcuţi din cap.

— Nu chibzui prea mult propunerea mea, sennorita mia, zise sarcastic Honduras, înainte de a pleca şi el din încăpere. Eu sunt cam nerăbdător în chestii de-astea şi, la urma urmei, aş putea pune o nouă condiţie pentru liberarea d-tale — şi anume, ca să mă faci stăpân pe Paraya şi fericit posesor al frumoasei d-tale mânuţe! încheie el cu un râs respingător.

— Mai bine moartea decât în mâna ta, ticălos ce eşti! isbucni Dolores, fără a se mai stăpâni.

Apoi se văzu singură, în neputinţă să întreprindă ceva pentru liberarea ei, căci trei bărbaţi de-o hotărîre sălbatică o păzeau. Se gândi la Zamara. Dacă negresa nu isbutea să capete legătură cu stăpâna ei captivă, aceasta era pierdută. Pentru moment Dolores nu putea face alta decât să aştepte ce se va întâmpla mai departe. Din fericire Honduras îi lăsase cel puţin lumina. Palidă şi într'o agitaţie extremă, Dolores se lăsă gândurilor negre pe bolovanul care-i servea drept scaun.

Afară sta unul din bandiţi de pază pe gang. Celalt mersese cu Honduras

în curte și apoi dincolo, ca să ia calul negru al donnei Dolores. Pe când omul căuta calul, creolul aștepta înăuntrul zidurilor. Dar aproape îndată o înjurătură răgușită a tovarășului său îl făcu să-l urmeze.

Murgul dispăruse! Oricât îl căutară, nu se arăta nicio urmă de el, căci iarba de stepă era și așa strivită de copitele celorlalți cai. Ce se făcuse animalul? Zadarnică orice căutare. Trebue că luase drumul înapoi spre casă, fără de călăreața lui. Afurisită complicație, căci de se întorcea calul fără de stăpână la hacienda, asta trebuia să devie semnalul unei mari alarme. Cu peonii repeziți călări în căutare, Honduras însă voia mai bine să nu dea ochi.

— Să chibzuim ce-i de făcut! spuse el mânios. Nu mai avem timp prea mult pentruca să luăm o hotărîre!

Intretimp reușise să se apropie Zamara de ruine. Acolo părea că se petrecea ceva rău. Lămurit negresa auzise, din marginea pădurii, țipătul ascuțit al stăpânei. Ea își lăsă calul acolo și începu să se târe, ca un șarpe, pe pământ înainte. Templul vechi îi era cunoscut în toate colțișoarele lui, și așa isbuti chiar să pătrundă înăuntru printr'altă parte, căci peste tot se aflau spărturi mari și mici. O licărire de lumină slabă, deasupra unor ziduri, o călăuzea. Și apoi putuse chiar auzi o parte din convorbirea din-

tre Honduras și Dolores. Primejdia era mare și zorea. Neagra era deșteaptă și-și spunea că, mai nainte de toate, trebue să pue calul în siguranță. Astfel ea se furișă fără sgomot iar afară, luă calul de frâu și-l trase în grabă peste stepă, până după marginea întunecoasă a pădurii. Acolo, în apropierea bălamului ei, îl legă și pe murg. Apoi se întoarse iarăși la ruine; știu însă să se ascundă așa de dibaci, că nu putea fi observată. Dolores trebuia liberată, de ar costa-o pe fata neagră și viața ei proprie!

Când, în cursul nopții, nu se simți niciun semn neliniștitor din afară, Honduras presupuse că murgul mai rătăcea prin pădure. Incet începea să se crape de ziuă. Acum socoti Honduras că venise ceasul răfuielii cu Dolores. Ori... ori...!

Când intră în gangul semi-întunecos, se dete înapoi cu un blestem răgușit. Pe podeaua de piatră zăcea lung banditul lăsat de pază! Nu se mișca, era mort. In jurul gâtului se înfășura un sbilț de curea, care-l sugrumase. Era una din acele groaznice arme aruncătoare, pe care le mai folosesc Indienii, curelușe mlădioasă, rezistentă, la capetele din față două bile de plumb. Unde loveau acestea în sbor, încolăcindu-se în jurul țelului, orice rezistență era zadarnică.

Honduras făcea spume de furie. Smuci ușa spre încăperea unde era Dolo-

res. Ușa nu era măcar bine închisă. Felinarul mai ardea dar donna Dolores dispăruse. Improșcând la înjurături havane, alergă afară, urmat de al doilea fârtat.

— Caii, răcni el. Nu poate fi încă departe! Aici e amestecată arăpoaica.

Pe când ei alergau spre animalele lor, care stau după o movilă, Dolores, care fusese liberată de către Zamara, ajunsese în fuga mare la marginea pădurii. Incepea să se lumineze de ziuă. Era nevoe de graba cea mai mare! Negresa nu găsise, în groaza ei, alt mijloc de scăpare, decât să înlăture din cale pe banditul străjer, aruncându-i de după un zid lațul sugrumător și apoi sări și conduse pe stăpână la larg.

Cu respirația tăiată de graba alergării, cele două fete se aruncară pe caii lor, pornindu-i în goană nebună. Zamara călărea în urmă, acoperind pe stăpâna ei. Pierduse basmaua de pe umeri și ședea pe jumătate goală pe spinarea bălanului ei, cu pușca englezească în mână.

Părăsind pădurea, cele două călărețe galopau prin stepa ce se întindea largă dinaintea lor. Dar și auzeau răcnetele sălbatice ale lui Honduras, care le urmărea călare cu tovarășul său. Și deodată Dolores observă că la aceștia doi se adăugase un al treilea călăreț. De unde răsărise acesta, ea nu știa, nici nu-și putea bate acum mai mult

capul, ca să se lămurească. Incepu o urmărire sălbatică, emoţionantă.

Honduras voia să împiedice ca Dolores şi negresa, pe care acum o recunoştea bine în lumina dimineţii, să ajungă în apropierea haciendei. Clocotind de furie, o luase înaintea tovarăşului, pe calul său alb. Tot mai mult se scurta distanţa despărţitoare. Caii banditilor păreau a fi şi mai iuţi ca aceia ai fetelor, sau bărbaţii erau călăreţi mai buni. Incă puţine minute şi trebuiau să fie ajunse !...

Atunci Zamara se răsuci în şea şi ridică puşca. Ochi un moment. Impuşcătura trosni şi unul din urmăritori se prăbuşi din şea.

Era Diego Honduras !

In acelaşi moment ceilalţi doi renunţară la urmărire. Ajunseseră, de-altfel, prea mult în ameninţătoarea apropiere a haciendei.

Peste puţine minute, mai apoi, Dolores şi Zamara pătrunseră în curtea haciendei. Erau salvate. Nici urmă nu se mai arăta de prigonitori.

Omul poliţiei, trezit între timp, luă lui Dolores un sever interogator. Dar de niciun folos, căci fata era atât de zguduită că nu da nicio lămurire. Peoni călări, trimişi în urmă, căutară pe urmăritorii necunoscuţi, dar nu-i găsiră, nici măcar pe cel doborît de pe cal de glonte. Poliţistul trebui să se dea mulţumit cu sărăcăcioasele declaraţii ale Zama-

rei și trimese apoi o ștafetă grabnică la cea mai apropriată stație polițienească. Cazul luase o nouă înfățișare.

* * *

In seara aceleeași zile se lămuri tot ce fusese atunci enigmă întunecoasă.

La poliția din Merida se înfățișă, după prânz, un tânăr, care se numea Juan del Paraya. Era fiul dat ca mort, cel alungat de tatăl său, Don Miquel. Juan se făcuse vinovat, la una din mine, de un omor prin lovire, în urma căruia fugise, căzuse din ce în ce mai adânc și, deoarece se rânduise singur printre cei morți iar tatăl său rupsese orice legătură cu el, ajunse în societatea unor cartofori și gangsteri de profesie. Aceștia, firește, exploatară tot ce aflară, începetul cu începetul, dela noul tovarăș.

Astfel Diego Honduras, șeful, se puse în secret în legătură cu donna Dolores, care iubise foarte mult pe fratele ei, silind în mai multe rânduri pe fată, să procure sume ce aveau să fie predate lui Juan.

La urmă, Honduras puse la cale o lovitură în mare : înlăturâ pe bogatul haciendero, cu complicitatea vătafului-intendent Pedro. Acesta furâ băiatului luka sacul cu șarpele-tontarello, aruncând reptila veninoasă în iatacul lui don Miquel del Paraya, omul dârz și neîncovoiat, cu care Honduras nu ar fi putut trata.

De asta, firește, Juan nu știu nimic la început iar când, mai târziu, află, Honduras recunoscu, în mod cinic, omorul și-l făcu să înțeleagă pe Juan să stea astâmpărat și să facă mai departe pe mortul, dacă nu voia să fie arestat, el însuși, ca omorîtor.

Juan, zănatic din fire, caracter fără tărie, dar nu chiar rău, în fond, se rugă de Honduras să-i înlesnească, cel puțin, o întrevedere cu Dolores, ca s'o poată asigura pe soră de nevinovăția lui în moartea tatălui lor. Honduras îi făgădui aceasta, dar Juan nu se încrezu în el. Îl urmă, tainic, pe creol și ajunse abia atunci la ruine, pe care le cunoștea, când cei doi bandiți porniseră în goană, pe urma fetelor. El era cel de-al treilea călăreț, fără ca Dolores să bănuiască asta.

Când Honduras căzuse împușcat de negresă, tovarășii se întoarseră în cea mai mare grabă înapoi, târând cu ei pe mort. Îl ascunseră, ca și pe celalt, sugrumatul, în pădure și o luară repede la fugă.

Juan însă, lăsat singur, sguduit și plin de remușcări, luă marea hotărîre, să se predea. O și făcu și putu da dovezi sigure că intendentul Pedro, mituit de făgădueli ademenitoare, sta de mai mult timp în legături ascunse cu Diego Honduras.

In aceeași seară, Pedro fu arestat. Adevăratul asasin al lui don Paraya era

prin aceasta găsit. Rodrigo Costarrio nu avea nimic de-aface cu această faptă sinistră. El căuta nopţile să se apropie de hacienda,numai pentru a o vedea pe Dolores, cunoştea însă de prin alte vremi pe cartoforul şi zurbagiul Honduras.

Juan del Paraya putea fi sigur că pedeapsa lui pentru acea lovitură, care pricinuise moartea,va fi uşoară, având în vedere căinţa lui sinceră, dovedită prin predarea de bună voie,şi faptul că lovise în stare de turburare pătimaşe.

Pe Dolores,pe de-altă parte, numai dragostea de soră pentru el, nenorocitul, şi numai teama că asprul părinte ar putea afla ceva de urmările fiului isgonit şi decăzut, o înclinase pe viteaza fată să intre în tratative cu mişelul Diego Honduras.

A doua zi chiar,Rodrigo Costario îşi recăpătă libertatea. Rana de glonte ce o căpătase în ultima lui călărie nocturnă provenea din puşca intendentului Pedro, care-l pândea, după ce mai nainte îi înlesnise lui Juan, care venise în taină la haciendă, să se poată furişa în iatacul sorei sale, Dolores. Fu numai o scurtă, sguduitoare, convorbire între frate şi soră. Dolores nu-i putu da decât prea slabe nădejdi că s'ar putea întoarce, fără pedeapsă şi ispăşire, printre oamenii onorabili. Atunci Juan se depărtase iarăşi,tot aşa de tainic şi în plină disperare.

Pedro îl scoase din curte, îl însoți o bucată de cale, se întoarse apoi și dădu de Rodrigo, care însă nu-l văzuse.

De teamă că fostul peon ar putea trăda vizita lui Juan, ceeace trebuia să ducă și la demascarea lui, a lui Pedro, acesta descărcă, de-a călare, un glonte în peon.

Acum toate erau descoperite, jocul său viclean, perfid, demascat și spâzurătoarea îi era asigurată.

Abia a treia zi după aceste evenimente hotărîtoare, Rodrigo Costario se prezentă la hacienda. Dolores singură îl rugase să vie la ea. Simțea nevoia să spună tânărului greu încercat, câteva cuvinte calde.

Numai decât Zamara îl conduse pe fostul peon în camera ce-o ocupa mainainte don Miquel.

Dolores căuta cicatricea roșie peste obrazul bărbatului care fuse atât de crunt lovit pentru dânsa.

Ea îi luă cu caldă pornire mâna și roși totdeodată.

— Bietul meu tată ți-a adus o mare jignire, șopti ea. Eu aș vrea ca prin vreo faptă mare, jertfitoare, să cer iertare pentru nedreptatea aceea, sennor Rodrigo. Ce aș putea face pentru d-ta?

Palid sta tânărul peon în fața ei.

— Nu mai o singură faptă ar putea exista, care m'ar face să uit pe vecii vecilor ce mi s'a întâmplat aici, donna Dolores, răspunse el respirând greu, și

anume, ca fiica acelui om aspru, care m'a lovit, să mă fericească pe viață cu mânuța ei, care e mai moale ca pumnul acela de fier al tatălui!

Dolores privi, adânc sguduită, pe vorbitor. Erau cuvinte mândre, pe care le rostea gura lui — gura unui peon! Dar nu se simți măcar jignită de asta.

Și deodată se revărsă ca un torent de patimă din străfundul sufletului lui Rodrigo. Deschis, fără stăvilire, mărturisi, încă odată, fierbintea, nestinsa lui dragoste pentru frumoasa fată.

— Nu unui peon disprețuit ai întinde mâna d-tale, donna Dolores, adăugă el. Eu mă numesc, de fapt, Jose del Siparo, sunt fiul unic al fostului primar din Campeche, dar silit de ruinarea financiară a casei noastre să slujesc sub nume străin — și să cobor până la treapta de peon. Pe blazonul onoarei mele nu e însă nicio pată și pot, la orice ceas, să reiau vechiul meu nume cinstit. Atârnă de d-ta, donna Dolores, dacă rămân peonul Rodrigo Costario — sau dacă încep ca Jose del Siparo lângă d-ta, del Paraya, o nouă viață.

Să mai descrim amănunțit cititorilor noștri, cum a decurs mai departe această importantă convorbire? Găsim că e de prisos. Ajunge atât, să spunem că și aici, ca totdeauna, dragostea a două ființe tinere a biruit ultimele piedici.

Secretul inimoasei donna Dolores tot adusese, la urma urmei, fericirea ei.

S F A R Ș I T

TRENUL DISPĂRUT

Spovedania lui Herbert de Lamac — azi închis la Marsilia și condamnat la moarte — a aruncat o oarecare lumină asupra unei crime clasate printre cele mai misterioase ale secolului și, cred, fără precedent în analele judiciare. Deși cercurile oficiale păstrează, în cazul de față, o rezervă extremă și în ciuda puținelor informații procurate presei, anumite indicațiuni îngăduiesc să se considere spusele criminalului ca demonstrate în fapt și să se admită că, în sfârșit, această ciudată problemă a

fost definitiv rezolvată. Şi fiindcă e vorba de o afacere petrecută acum douăzeci de ani, a cărei importanţă a scăpat, pe vremea aceea, publicului, din pricina unei crize politice care absorbea atenţia obştească, ar fi bine să expunem faptele aşa cum s'au petrecut. Împrumutăm amănuntele din articolele pe care le-au publicat, pe vremuri, ziarele din Liverpool, din dosarul anchetei privind pe mecanicul John Slender şi din registrele pe care ni le-au pus la dispoziţie, cu multă bună voinţă, **the London and West Coast Company.**

La 3 Iunie 1890, un domn, afirmând că se numeşte Louis Caratal, a cerut să vadă pe d. James Bland, şeful de gară a lui **London and West Coast Central Station,** la Liverpool. Acest domn Caratal era un bărbat între două vârste, mărunt, negricios şi adus de spinare din pricina unei deformaţiuni a coloanei vertebrale. Avea ca tovarăş un individ de statură impunătoare, dar ale cărui apucături respectuoase şi zelului plin de atenţie faţă de el, dovedeau că depindea de d. Caratal. Acest tovarăş sau prieten, al cărui nume nu s'a aflat niciodată, era cu siguranţă străin şi, probabil, după tenul său negricios, un spaniol sau un american din sud. S'a observat că purta, sub braţul stâng, o mică geantă neagră de piele; un funcţionar al biuroului central, care a-

vea ochi buni, a observat chiar că acesta-şi prinsese de mână geanta, cu o curelușă.

In primul moment nu s'a dat faptului o importanță deosebită: evenimentele, însă, au făcut, mai târziu, să i se dea. D. Caratal a fost introdus în biuroul d-lui Bland. Tovarășul său a rămas afară.

Chestiunea d-lui Caratal se rezolvă foarte repede. Sosise chiar în după amiaza aceea din America Centrală. Afaceri de cea mare gravitate îl chemau la Paris, fără să-i îngăduie să piardă o clipă. Pierzând expresul de Londra, cerea formarea unui tren special. Nu se uita la preț: timpul singur îl interesa și primea toate condițiunile societății, numai să se puie grabă.

D. Bland sună, chemă pe d. Potter Hood, șeful exploatării și rândui totul în cinci minute. Trenul urma să plece peste trei sferturi de oră sau un ceas. O locomotivă puternică — Rochdale N-rul 247, astfel era trecută în registrele societății — fu cuplată la două vagoane, urmate de un furgon pentru conductor. Vagonul al doilea cuprindea, ca de obicei, patru compartimente: un salon și un fumoar și tot așa și cel de al doilea. Se dădu călătorilor primul compartiment, care era cel mai apropiat de mașină, iar celelalte trei rămaseră goale. Ca mecanic a fost desemnat James Mc. Pherson, care se afla în serviciul societății de

mai mulți ani iar ca fochist, William Smith, numit de curând în acest post.

D. Caratal, după ce părăsi biuroul șefului de gară, se îndreptă spre tovarășul lui. Amândoi dădeau semnele celei mai vădite nerăbdări. După ce plătiseră prețul cerut, care era de 50 lire și 5 șilingi de millă, au rugat să li se arate compartimentul pe care urmau să-l ocupe ; se instalară imediat, deși știau că până la plecare mai aveau aproape un ceas.

Intre timp, în biuroul din care abia eșise d. Caratal, se produsese o coincidență stranie. Cererea unui tren special nu prea este ceva excepțional într'un oraș care e un mare centru comercial : dar două în aceeaș după amiază, e un fapt ce nu prea se petrece zilnic. Or, abia isprăvise formele d. Bland cu d. Caratal, că un nou călător veni să-i ceară acelaș lucru.

Acesta era un domn Horace Moore, cu o înfățișare distinsă și cu apucături militare. O serioasă și neașteptată indispoziție a nevestei lui îl sileа, așa afirma el, să plece neîntârziat la Londra. Neliniștea și mâhnirea lui erau atât de evidente, încât d. Bland făcu tot ce-i stătu în putință spre a-i da satisfacție. Ca să se formeze un al doilea tren special, nici nu putea fi vorba, căci primul complica și așa destul serviciul. Nu mai rămânea decât o soluție și anume ca d. Moore să împartă chel-

tuiala cu d. Caratal și să călătorească în celalt compartiment gol, în cazul că acesta din urmă ar fi refuzat să-l admită în compartimentul său. Aranjamentul acesta părea că nu va trezi nici o obiecție, totuși, dela primele propuneri ale d-lui Potter Hood, d. Caratal refuză categoric. Plătise trenul, înțelegea să beneficieze singur de el. Nici un argument nu putu să-l înduplece, așa că trebuiră să renunțe la această soluție.

D. Horace Moore se retrase, în prada celei mai vii neliniști, aflând că nu mai există alt mijloc decât să aștepte personalul de șase.

Precis la ora 4 și 31 minute, trenul, cu care plecau d. Caratal și tovarășul său, părăsi stația Liverpool. Linia era liberă și până la Manchester nici o oprire nu urma să se mai facă.

Trenurile de pe rețeaua **London and West Coast** se folosesc de liniile altei societăți până la acest oraș, la care trenul special ar fi trebuit să ajungă înainte de ora 6. La 6 și un sfert, birourile dela Liverpool avură o surpriză vecină cu consternarea, la primirea unei telegrame din Manchester în care li se vestea că trenul nu sosise încă. Stația Saint-Helens, situată între cele două orașe fiind întrebată, dădu următorul răspuns :

„JAMES BLAND, șef de gară, Central L. and W. C. Liverpool.

Specialul trecut ora 4.52 precum fusese fixat. — DOWSER, Saint-Helens".

Era ora 6.40 când s'a primit această telegramă. La ora 6.50 sosi un al doilea mesaj din Manchester :

„Nici un semn dela specialul anunțat"

Și peste alte zece minute sosi o nouă telegramă, mai uimitoare încă :

„Presupunem vreo eroare în grafica specialului. Trenul local dela Saint-Helens, care trebuia să-l urmeze, a sosit fără a-l fi văzut. Rugăm telegrafiați instrucțiuni. — MANCHESTER".

Cazul căpătă o întorsătură neverosimilă. Totuși, biurourile dela Liverpool se simțiră, într'o anumită privință, liniștite de această ultimă telegramă. Dacă trenul special ar fi avut un accident, nu se putea admite ca trenul local să fi trecut, fără să observe ceva, pe aceeași linie. Și totuși, ce era de crezut ? Unde putea fi trenul ? Fusese garat, pentru un motiv oarecare, spre a lăsa să treacă personalul ? O atare explicație era justificată, la rigoare, prin necesitatea vreunei reparații. Se telegrafiă tuturor stațiilor situate între Saint Helens și Manchester. Șeful gării și directorul exploatării, amândoi foarte îngrijorați, așteptară la aparat telegramele ce trebuiau să-i informeze cu privire la soarta trenului. Răspunsurile sosiră în ordinea cererilor, care corespundea ordinei stațiilor, începând dela Saint-Helens :

„Specialul trecut ora cinci. — COLLINS GREEN".

„Specialul ora cinci și șase — EARLESTOWNE".

„Specialul trecut ora cinci și zece. — NEWTON".

„Specialul trecut ora cinci douăzeci. KENYON JUNCTION".

„Nici un tren special trecut pe aci. — BARTON MOSS".

Cei doi șefi de serviciu se priviră uluiți.

— Am treizeci de ani de serviciu, zise d. Bland, și n'am mai pomenit așa ceva.

— E în adevăr unic, domnule, e o afacere inexplicabilă. Fără îndoială că specialul a avut un accident între Kenyon Junction și Barton Moss.

— Dacă nu mă înșeală memoria, nu există, în partea aceea, nici o linie de garaj. Trebuie deci ca trenul special să fi deraiat.

— Dar atunci cum se face că personalul de 4 și 50 n'a observat nimic, deși a trecut pe aceeași linie ?

— Nu ne putem opri la ipoteze, domnule Hood. **Așa** trebue să fie. Poate că personalul a făcut vreo observație de natură să lumineze, oarecum, acest mister. Ca să obținem detalii mai amănunțite vom telegrafia la Manchester, și să dăm instrucțiuni la Kenyon Junction spre a se examina linia până la Barton Moss.

Răspunsul dela Manchester nu întârzie.

„Mereu fără informații despre Special. Mecanicul și fochistul personalului asigură nici un accident între Kenyon Junction și Barton Moss. Linia liberă neavând nimic anormal. — MANCHESTER".

— Am să le-o fac și mecanicului și fochistului, rosti supărat d. Bland! Au trecut ca idioții, fără să observe, lângă o catastrofă. Firește, specialul a deraiat fără să strice linia. Cum? Iată un lucru pe care mărturisesc că nu-l înțeleg. Dar totuși trebue să fie așa; și dintr'o clipă într'alta vom primi, dela Kenyon Junction sau dela Barton Moss, o telegramă prin care ni se anunță că trenul a fost găsit în josul vreunui rambleu.

Precizarea d-lui Bland nu se înfăptui. Peste o jumătate de oră s'a primit, din partea șefului stației Kenyon Junction, următoarea telegramă:

„Nici o urmă a specialului dispărut. Este absolut sigur că a trecut aci, dar că n'a ajuns la Barton Moss. Desprins locomotivă tren marfă și însumi explorat linia. Pretutindeni găsit ilnia liberă și nici un semn accident".

Desnădăjduit, d. Bland își smulgea părul.

— Dar e curată nebunie, Hood! strigă el. Nu se poate ca, în Anglia, un tren să se evapore așa, ziua în amiaza

mare. E o absurditate. O mașină, un tender, două vagoane, un furgon și cinci oameni... toți aceștia dispăruți pe o linie directă! Dacă până într'o oră nu obțin o informație precisă, plec, cu inspectorul Collins, în anchetă.

Informația precisă fu obținută, în sfârșit, datorită unei noui telegrame din Kenyon Junction :

„Regretăm să v'anunțăm că a fost găsit, în mărăciniș, la două mile un sfert stație, cadavrul John Slater, mecanicul specialului. Slater căzut mașină prăbușit șanț. Răni la cap cari prinuit moartea. Cercetare amănunțită a locurilor n'a dat ivealâ urma specialului dispărut".

Am mai spus că o criză politică zguduia în zilele acelea Anglia. Pe de altă parte, câteva evenimente grave, întâmplate la Paris, au contribuit să îndepărteze atenția publică : un scandal uriaș amenința, în existența sa, guvernul francez și, în onoarea lor, un anumit număr de personalități. Toate acestea au ocupat, din belșug, presa, astfel că dispariția trenului special nu a impresionat opinia publică așa cum ar fi impresionat-o în vremuri mai puțin turburi. Mai multe ziare din Londra n'au văzut aci decât o ingenioasă păcăleală, până în ziua în care ancheta judecătorului, cu privire la nefericitul mecanic, fără să dea totuș nici un rezultat ho-

tărât, îi convinse că, în adevăr, se petrecuse o dramă.

Însoţit de inspectorul Collins, şeful serviciului de siguranţă al societăţii, d. Bland, plecă, chiar în seara aceea, la Kenyon Junction. Cercetările lor, întreprinse în tot cursul zilei următoare, n'au dat nici un rezultat. Nu numai că nu s'a găsit nici o urmă a trenului dispărut, dar nici nu s'a putut da măcar o lămurire acceptabilă.

Totuşi, pe de altă parte, raportul inspectorului Collins, raport pe care-l am sub ochi în clipa când scriu acestea, arăta că împrejurările prielnice unei dispariţii erau mai numeroase de cât s'ar putea crede.

„Pe toată lungimea, între aceste două staţii, spunea el, linia străbate o regiune deuzine şi mine de cărbuni. Printre aceste mine, unele sunt în plină exploatare iar altele au fost lăsate în părăsire. Nu există mai puţin de douăsprezece care, printr'o minusculă reţea de cale ferată îngustă, îşi înşiră vagonetele până la linia cea mare.

Firește, nu vom ţine nici o socoteală de ele. Dar mai sunt alte şapte uzine cari se împreună, cu ajutorul unor macazuri, cu linia principală ,astfel ca să asigure transportul direct al producţiei dela mină până la marile centre distribuitoare. Fie care din aceste linii n'are, de altminteri, decât o lungime de câteva mile. Patru din şapte aparţin unor

mine secate sau, cel puţin, ne mai exploatate în prezent şi anume: minele **Redgauntlet, Hero, Slough of Despond şi Heartsease,** dintre care ultima a fost, acum zece ani, una din cele mai importante mine din Lancashire. Putem face abstracţie de ea în cercetările noastre căci, spre a se preveni orice eventualitate a unui accident, s'au scos şinele cele mai apropiate de linia mare, astfel că nu mai există nici o legătură.

„Mai rămân trei alte linii laterale ducând:

a) la uzinele Carnstock;
b) la mina Grand Ben;
c) la mina Persévérance.

Din aceste trei linii, aceea dela Grand Ben nu depăşeşte, în lungime, un sfert de milă şi se sfârşeşte lângă o grămadă de cărbuni care aşteaptă să fie ridicaţi ca să descurce intrarea minei. Totuşi acolo nu s'a observat nimic deosebit. Linia dela mina Carnstock a rămas blocată în tot cursul zilei de 3 din pricinna unei încărcări de 16 vagoane cărbuni. Cât despre linia minei Persévérance e dublă şi este foarte activă din pricina marelui ei debit. La 3 Iunie, lucrul s'a efectuat ca de obicei. Sute de oameni şi, în special, echipa de muncitori au lucrat dela un capăt la celalt al liniei, care are o întindere de două mile şi un sfert: nu s'ar putea concepe, deci, ca unn tren să fi trecut

pe acolo pe neașteptate, fără să fi atras atenția tuturor. Vom remarca, sfârșind, că această legătură e mai apropiată de Saiant-Helens decât locul unde a fost descoperit cadavrul mecanicului și avem toate motivele să credem că trenul trecuse de locul acesta înainte de a dispare.

„In ce eprivește pe John Slater, starea cadavrului și rănile pe care le avea nu îngăduie nici o ipoteză. Singurul lucru ce se poate spune, e că, după toate probabilitățile, nefericitul a căzut de pe locomotivă. Cum a căzut, și ce i s'a întâmplat cu mașina după căderea lui, iată atâtea întrebări în privința cărora nu mă simt destul de calificat ca să emit o părere personală".

Și inspectorul conchide dându-și demisia, căci ziarele din Londra îl jignesră grav, acuzându-l de incompetență.

A trecut o lună, în timpul căreia poliția și societatea căilor ferate au procedat, simultan și în zadar, la cercetări amănunțite.

Zilnic, publicul deschidea ziarele cu siguranța că va găsi deslegarea acestui mister ciudat. Dar săptămânile treceau pe rând și soluția întârzia. In plină zi, într'o după amiază de Iunie, în regiunea cea mai populată a Angliei un tren cu toți pasagerii săi dis-

păruse ca și cum arta subtilă a unui chimist l-ar fi volatilizat.

Dintre numeroasele ipoteze propuse de ziare sau de particulari, două sau trei au fost destul de verosimile ca să trezească interesul publicului. Un amator logician, destul de cunoscut prin agerimea lui, a încercat, în ziarul **Times**, să rezolve problema într'un chip critic și semi științific. Va fi de ajuns să dăm aci un extract din scrisoarea sa; amatorii de senzațional o vor regăsi în întregime în numărul dela 13 Iulie:

„Este unul din principiile elementare ale raționamentului practic, scrie corespondentul lui **Times**, că, imposibilul odată eliminat, ceeace rămâne, fie chiar neverosimil, trebue să cuprindă adevărul. Știm precis că trenul a părăsit stația Kenyon Junction și mai știm precis că n'a ajuns la Barton Moss. Trebue să considerăm ca eminamente neverosimil și totuși posibil, că a luat-o pe una din cele șapte linii de legătură existente; dar fiind evident că un tren nu poate circula acolo unde lipsesc șinele, putem reduce soluțiile noastre neverosimile la cele trei linii pe care se poate circula și anume pe linia uzinei Carnstock, Grand Ben și Persévérance. Există, cumva, o societate secretă de minieri, o **„Camorra"** engleză, în stare să distrugă, cu o singură lovitură, un tren cu toți pasagerii lui? E nevorosimil, dar nici de cum imposi-

bil. N'aș putea, mărturisesc, să sugerez altă soluție. Credința mea, foarte netă, e că societatea ar terbui să exercite o supraveghere riguroasă asupra acestor trei linii și a lucrătorilor cari lucrează acolo în mine. Cercetări făcute cu prudență la cei cari împrumută bani pe amaneturi, de prin partea locului, ar da, poate, lămuriri folositoare".

Pornind dela un om a cărui autoritate în materie era recunoscută, ideea aceasta a impresionat adânc opinia publică. Dar, în acelaș timp, a ridicat o opoziție violentă din partea acelora care au socotit-o absolut jignitoare față de o categorie de cetățeni muncitori și onești. Acești protestatori au fost sfidați însă de a găsi o propunere mai verosimilă. Atunci aceștia deteră la iveală două răspunsuri tot atât de fanteziste (Times din 7 și 9 Iulie). După primul răspuns, trenul, după ce a deraiat, s'a cufundat în canalul Lancashire-Straffordshire, care pornește paralel cu calea ferată pe o distanță de o sută de metri. Al doilea răspuns semnala ca suspect portofelul ce părea că constituia singurul bagaj al călătorilor și se pretindea că ar fi putut conține foarte bine un exploziv nou, de o putere distrugătoare uriașă. Dar gluma era evidentă, fiindcă nu se putea presupune ca un tren să poată fi pulverizat în întregime fără ca șinele să fie, câtuși de puțin, stricate. Astfel cerce-

tările ajunseseră într'un impas, când deodată se petrecu un incident neprevăzut.

D-na Mc. Pherson, soția lui James Mc. Pherson, conductorul trenului special, primi o scrisoare din partea soțului ei. Scrisoarea aceasta, francată din New-York, era datată dela 5 Iulie 1890 și ajunse la destinație la 14. Autenticitatea ei fu pusă la îndoială, dar d-na Mc. Pherson garantă că era scrisul soțului ei și faptul că scrisoarea conținnea și 500 de dolari în bancnote, fu deajuns să înlăture orice idee de mistificare. Scrisoarea nu dădea nici o adresă și suna astfel :

„Dragă nevastă,

„M'am gândit mult și găsesc că e foarte greu să te părăsesc pe tine cât și pe Lizzie. Mă silesc să lupt dar sunt mereu îngrijorat de soarta voastră. Cu această sumă puteți trece amândouă Atlanticul. Vapoarele dela Hamburg, care fac escală la Southampton, sunt vapoare foarte bune și mai eftine ca aceelea dela Liverpool. Dacă ați putea veni veni aici și să trageți la casa Johnston, voiu încerca să vă trimit un răvaș, spre a vă fixa o întâlnire. Pentru moment, am greutăți și nu prea sunt fericit, căci nevoia de a vă jertfi pe voi a fost o mare lovitură pentru mine. Dar destul pentru acum. Soțul tău, care te iubește.

„James Mc. Pherson"

S'a sperat, o clipă, că această scrisoare va arunca puţină lumină în chestia trenului dispărut; cu atât mai mult cu cât se stabilise că un călător, ale cărui semnalmente se potriveau întocmai cu acelea ale conducătorului Mc. Pherson, luase, la 7 Iunie, la Southampton ,sub numele de Summers, vaporul **Victoria**, care face ruta între Hamburg şi New-York. D-na Mc. Pherson şi sora ei, Lizzie, conformându-se celor cuprinse în scrisoare, plecară la New-York unde stătură trei săptămâni în casa Johnston, dar nu primiră nici o ştire din partea celui dispărut. Fără îndoială că-şi dăduse seama, din indiscreţiile presei, că poliţia se slujea de ele spre a pune mâna pe dânsul, astfel că cele două femei, văzând că nu mai vine, se înapoiară amărâte la Liverpool.

Ancheta n'a mai putut stabili nimic până în anul 1908 în care ne aflăm acum. Ori cât de necrezut ar părea faptul, nu e mai puţin adevărat că, timp de 18 ani, nu s'a produs nici un eveniment nou care să risipească taina ce învăluia ciudata dispariţie a trenului în care se afla Caratal şi tovarăşul lui. In urma unei minuţioase anchete, privitoare la cei doi călători, s'a stabilit că acest Caratal era un agent politic şi un financiar bine cunoscut în noul continent, că manifestase, în timpul călătoriei sale în Europa, o nerăb-

dare vădită de a ajunge cât mai repede la Paris, şi că tovarăşul său, înscris în lista pasagerilor sub numele de Eduardo Gomez, era un om violent şi arţăgos, dar foarte devotat lui Caratal, a cărui slăbiciune fizică o ocrotea. Se cuvine să adăogăm că nu s'a obţinut, dela Paris, nici o informaţie asupra motivelor care au putut sili pe Caratal să-şi grăbească atâta călătoria. Astfel stăteau lucrurile când apăru, în ziarele din Marsilia, spovedania lui Herbert de Larnac, osândit la moarte fiindcă omorâse pe un carecare negustor Bonvallot. O reproducem textual :

„Aducând la cunoştinţa publicului acest document, nu cedez nici unui sentiment de vanitate sau de şarlatanism, deoarece aş putea, prea bine, să mă fălesc cu o duzină de alte isprăvi nu mai puţin măreţe. Dar e necesar ca anumiţi domni dela Paris s'o ştie : dacă sunt în stare să dau pe faţă ceeace s'a întâmplat cu d. Caratal, sunt în stare, deasemeni, să denunţ pe instigatori şi mobilul crimei, afară doar dacă măsura graţioasă pe care mă aştept că o vor lua, pentru a evita neplăcerile, nu va interveni repede. Consideraţi-vă deci preveniţi, domnilor, atât cât mai e vreme încă. Il ştiţi pe Herbert de Larnac. Ştiţi că la el gestul urmează repede ameninţării. Grăbiţi-vă, deci, altminteri sunteţi pierduţi !

„Pentru moment n'am să rostesc nu-

me. Dacă aș pronunța nume, cine ar crede! Mă voiu mărgini să spun doar, cu câtă iscusință am dus la bun sfârșit afacerea. Am slujit cinstit pe acei cari s'au folosit de mine; nu mă îndoiesc că vor proceda la fel cu mine, sper, și până în ziua în care voiu avea siguranța trădării lor, mă voiu abține dela o divulgare ce-ar turbura Europa. O! dar în ziua aceea... Dar e de prisos să mai stăruiesc!

„Așa dar, în 1890, a avut loc la Paris un proces vestit, urmarea unui monstruos scandal financiar și politic. Gradul de monstruozitate pe care l-a atins acest scandal, n'a fost niciodată știut de nimeni, afară de câțiva agenți secreți ca mine. Amenința onoarea și viitorul câtorva din cele mai importante personagii ale Franței. Văzut-ați un joc de popice: stau înfipte țapene, țanțoșe, ghiuleaua sosește de departe. Și pac! pac! iată că toate popicele cad pe rând... Inchipuiți-vă, acum, că în locul acestor popice ar fi anumiți francezi de cea mai înaltă vază: D. Caratal a fost ghiuleaua ce venea de departe. Dacă sosea, pac! pac! pac! Se prăbușeau cu toții. S'a hotărât ca el să nu mai sosească.

„Nu am pretenția să afirm că toți își dădeau seama de ceeace se va întâmpla. Repet, însă, că interese mari, atât financiare cât și politice, erau în joc. S'a constituit un sindicat spre a dirija

afacerea. Câțiva din cei cari și-au dat adeziunea, abia cunoșteau ce se plănuia. Alții, în schimb, au înțeles-o foarte bine și pot fi pe deplin convinși că nu le-am uitat numele. Cu mult înaintea plecării sale din America, știam prin numeroase înștiințări, sosirea imineată a lui Caratal și că mărturia lui îi va zdrobi. Sindicatul dispunea de mari capitaluri, nesfârșite chiar. A însărcinat, deci, pe un agent capabil să manipuleze această pârghie uriașă. Avea nevoe de un om activ, hotărât, care să se adapteze împrejurărilor; a unui om, în sfârșit, așa cum se găsește unul la un milion. A ales pe Herbert de Larnac, și recunoscu că a avut dreptate.

„Am trebuit să aleg, la rândul meu, subordonații mei, apoi să folosesc resursele pe cari le dă banul și să împiedic pe Caratal să ajungă vreodată la Paris. Cu energia care mă caracterizează, abia mi-am primit mandatul că m'am și pus pe lucru spre a-l îndeplini în chipul cel mai potrivit.

„Am trimis în America un om de încredere, cu misiunea de a urmări pe Caratal în timpul călătoriei sale. Dacă omul meu ar fi ajuns la timp, niciodată vaporul n'ar fi acostat în port. Dar vai! a sosit prea târziu, adică după plecarea vaporului. Am închiriat un brick ca să barez calea vasului. Dar și de data asta soarta a fost împotriva mea. Totuși, asemenea marilor organizatori,

am prevăzut insuccesul și aveam la îndemână o serie de soluții dintre cari măcar una trebuia să fie bună. N'ar trebui să se creadă că exagerez dificultățile misiunii mele și tot astfel că un vulgar asasinat ar fi rezolvat totul. Nu trebuia să distrugem numai pe Caratal dar și documentul lui, și pe deasupra pe tovarășii lui, în cazul că am fi avut motiv că știau secretele sale. Notați că toată lumea aceasta, temându-se de un atentat, se păzea strașnic. Tocmai de aceea, treaba îmi convenea de minune, căci acolo unde alții se dau înapoi, speriați, eu sunt perfect stăpân pe mijloacele mele.

„Mi-am luat măsurile ca să primesc pe Caratal la Liverpool; și l-am așteptat cu atât mai multă nerăbdare cu cât știam că, la rândul său, de 'ndată ce ajunsese la Londra luase cu el o gardă numeroasă. Tot ce urma să se facă trebuia neapărat să se îndeplinească între clipa în care punea piciorul pe cheiul dela Liverpool până când va ajunge la capătul căii ferate London and West Coast. Am conceput șase planuri, unul mai bun ca celalt: însăși mișcările lui Caratal trebuiau să decidă care din aceste planuri urma să fie pus în aplicare. La orice ar fi făcut Caratal eram gata. Dacă se oprea la Liverpool, eram gata. Dacă lua un tren obișnuit, un expres, un tren special, e-

ram gata. Am prevăzut totul și am luat măsuri pentru toate.

„Se înțelege că nu puteam săvârși totul numai eu. Știam, oare, mecanismul căilor ferate engleze? Dar nu există țară pe lume în care bamul să nu trezească bunăvoință, și nu mi-a trebuit mult ca să-mi asigur concursul unuia din cei mai iscusiți oameni din Anglia. Am spus că nu voiu rosti nici un nume; dar nu voiu săvârși nedreptatea să-mi atribui numai mie reușita. Aliatul meu englez era demn de această alianță. Cunoștea perfect rețeaua liniei London and West Coast și avea la îndemână o trupă de lucrători inteligenți și siguri. Concepu ideea. Am cumpărat mai mulți agenți ai societății, printre care și pe James Mc. Pherson. Știam, pe de altă parte, că acesta avea cei mai mari sorți să fie ales conductor în cozul formării unui tren special. Am sondat pe John Slater, mecanicul, dar, întâmpinând din partea sa o oarecare împotrivire periculoasă, am renunțat. Nimic nu ne garanta că d. Caratal va călători cu un tren special; totuși lucrul acesta părea foarte probabil, în vederea importanței extreme ce avea pentru el faptul ca să nu-și întârzie cu o clipă sosirea la Paris. Am procedat în consecință și am rânduit totul cu mult înaintea apariției vaporului pe coasta engleză. Un amănunt nostim: a-

veam un agent pe vaporașul-pilot, care conducea vasul lui la acostare.

„In clipa în care Caratal a debarcat la Liverpool, am înțeles că presimțea pericolul, de oarece luase măsuri. Adusese cu el un om de temut, anume Gomez, înarmat și dispus să facă uz de arme. Acest Gomez ținea hârtiile secrete ale lui Caratal; firește că urma să le apere cu aceeaș râvnă cu care ar fi apărat pe stăpânul său. Eram sigur că Gomez știa totul. A înlătura pe Caratal, fără a înlătura pe Gomez, era absolut de prisos. Trebuiau distruși, neapărat, amândoi. Cererea unui tren special a favorizat mult planurile noastre. Doi din cei trei inși cari alcătuiau personalul trenului erau cumpărați de noi pe sume ce le asigura independența pe toată viața. Nu merg ca toate popoarele și m'au costat mai mult.

„Am vorbit de agentul meu englez — om de mare viitor în cazul că o boală de gât nu-l va răpune înainte de vreme. Conducea totul la Loverpool, în vreme ce eu însumi, din hanul dela Kenyon — care îmi slujea de post — așteptam semnalul convenit, ca să acționez. Indată ce a fost hotărâtă formarea unui tren special, am primit din partea lui o telegramă în care mă înștiința de clipa când urmau să fie gata. In acelaș timp, sub falsul nume de Horace Moore, a solicitat, la rândul său, pentru sine, alcătuirea unui al doilea

tren special, sperând ca astfel să fie admis a călători cu Caratal, ceeace eventual ne putea fi de mare folos.

„Dar Caratal, care se ferea, refuză să admită pe cineva. Agentul meu părăsi gara pe o ușă, se înapoiă pe cealaltă și se vârî în furgonul conductorului Mc. Pherson, cu care făcu drumul.

„La rândul meu n'am stat cu mâinile în sân. In locul ales de noi, unde se ramifica linia principală, legătura era tăiată pentru moment: ca s'a racordăm din nou erau deajuns câteva șine. Le-am pus, fără să trezim atenția cuiva, cu ajutorul unei echipe de muncitori. Traversele, șinele, macazurile și toate uneltele le-am luat de pe o linie de garaj părăsită și am lucrat cu atâta râvnă încât totul a fost gata cu mult înaintea sosirii trenului special. Și când a sosit ,s'a îndreptat atât de ușor pe linia laterală, încât am impresia că niciunul din călători n'a simțit cea mai mică sgudulitură la schimbarea macazului.

„După planurile noastre, fochistul Smith trebuia să cloroformizeze pe mecanicul John Slater, și odată fapta aceasta împlinită, urma ca el să dispară împreună cu ceilalți. Sub acest raport, dar numai sub acest raport, planurile noastre au dat greș (căci nu vorbesc de criminala nebunie săvârșită de Mc. Pherson, în ziua în care a scris soției sale). In adevăr, fochistul

nostru a procedat cu atâta neîndemânare încât Slater, zbătându-se, a căzut de pe locomotivă. Fără îndoială norocul nostru a fost că și-a frânt gâtul în cădere ; totuși accidentul rămâne o pată a acestei isprăvi, care altminteri ar fi fost cu adevărat una din acele capod'opere ce nu poate fi contemplată decât cu o admirație mută. Pentru cine se pricepe, John Slater a fost singurul punct slab al admirabilelor noastre combinațiuni. Îți poți permite să fii sincer după un triumf : de aceea proclam că John Slater a fost singurul nostru punct slab.

„Așadar, iată trenul special intrat pe linia construită de noi și care avea o lungime de doi km — peste o milă, ca să fiu mai exact. Linia aceasta duce, sau, mai degrabă, ducea la Heartsease, una din principalele mine de cărbuni din Anglia. La întrebarea cum de s'a făcut că nimeni n'a observat trecerea trenului pe această linie, voiu răspunde că era construită într'o tranșee adâncă și că nu putea fi văzută de cât de cineva care ar fi stat pe marginea taluzului. E drept că se afla cineva acolo, și acela eram eu. Voiu spune ceeace am văzut.

„Ajutorul meu manevra acul macazului ca să îndrepte trenul pe linia aceasta. Avea cu el patru oameni înarmați, astfel că, în cazul unei deraieri, ceeace se prea putea, din pricina ma-

cazului ros de rugină, aveam putință să ne aruncăm asupra călătorilor. O-dată rolul acarului terminat, toată răspunderea trecea asupra mea. Am așteptat, înarmat și eu, în tovărășia a doisprezece oameni, la rândul lor înarmați, într'un loc ce domină de sus deschizătura minei. Orice s'ar fi putut întâmpla, eram gata.

„După ce trenul o luă cu bine pe linia a doua, Smith încetini mersul, apoi îi dădu iarăși toată presiunea de viteză și sări de pe locomotivă, mai înainte de a fi prea târziu. Mc. Pherson și complicele meu englez procedară la fel. Poate că încetinirea momentană a trenului a trezit mai întâiu atenția călătorilor, dar trenul își recăpătase viteza când figurile lor apăruseră la fereastră. Am zâmbit văzând încremenirea lor. Inchipuiți-vă ce sentimente ați avea în cazul că, scoțând capul pe fereastra unui tren de lux, ați zări deodată o linie părăsită, ruinată și ruginită. Respirația trebue să li se fi oprit în clipa în care au constatat că nu Manchester ci moartea îi aștepta la capătul acestui traiect sinistru.

In răstimpul acesta trenul lor, repezit cu o iuțeală înnebunitoare, se clătina, sălta, țipa din toate osiile. Vedeam de aproape fețele lor. Mi se pare că d. Caratal se ruga, căci aveam impresia că văd niște mătănii între degetele lui osoase.

Celalt mugea ca un taur care mi-
oase sânge la abator, ne văzu în pi-
ioare, pe taluz, și ne făcu semne des-
erate, apoi smulgându-și geanta de
e cureaua legată de mână, ne-o
runcă. Era cu neputință să ne în-
elăm asupra gestului : acolo erau do-
umentele acuzatoare și ni se oferia
ăcerea, în cazul că le acordăm viața.
Am fi fost bucuroși să le îndeplinim
ererea, dar afacerile sunt afaceri, iar
oarta trenului nu mai depindea de
oi.

„Mugetele încetară când, cu un zgo-
not îngrozitor de fierărie, trenul des-
rise o curbă iar călătorii zăriră căs-
ată gura prăpăstioasă a minei. Inlă-
urasem îngrădirea de bârne feritoare,
iberând cu totul deschizătura minei.
n principiu și pentru a ușura încărcă-
area cărbunilor, șinele ajungeau foar-
e aproape de gura minei ; ca să ajun-
gem chiar la marginea ei am mai a-
lăogat câteva șine care mai treceau o
ucată și deasupra prăpastiei.

Am zărit, la fereastra vagonului, cele
două capete ale lui Caratal și Gomez.
Jimirea îi paralizase și-i amuțise, și
mândoi păreau incapabili să-și pă-
ăsească locul, ca înlemniți de groaza
privelиștii ce se desfășura înaintea lor.

„Mă întrebasem cum, în plină viteză,
va întâmpina trenul prăpastia spre
care îl îndreptasem. Unul din colabo-
ratorii mei socotea că va sări dincolo

de gura minei și, în adevăr, fu c
pe-aci să se întâmple atsfel. Din fe
cire, se prăbuși totuși înăuntru, i
tampoanele locomotivei izbiră, cu
zgomot asurzitor, marginea opusă
gropii. Coșul zbură în aer. Tenden
vagoanele și furgonul se răsturna
sdrobindu-se deavalma, astupând c
teva clipe gura minei. Apoi ceva cec
în mijloc și o massă informă de fia
cărbuni, alămuri și roți se prăbuși
mină. Curând după aceia cazanul l
comotivei făcu explozie, căci se auzi
detunătură violentă, un nour des c
aburi și fum fâlfâi deasupra adâncim
lor negre și recăzu pe noi, într'o pu
bere fină de ploaie. In sfârșit nour
se spulberă, un soare primăvăratec
sipi umbrele și mina Heartsease își r
căpătă liniștea.

„Planurile noastre, duse astfel la bu
sfârșit, nu ne mai rămânea acum c
cât să ștergem orice urmă a crime
Intre timp trupa noastră de lucrăto
scosese iar șinele, restabilind vech
stare de lucruri. La rândul nostru, a
trebuit, de asemeni, să lucrăm pe c
pete spre a curăți gura minei. A
aruncat în prăpastie coșul locomotiv
împreună cu celelalte rămășițe, a
scos șinele care se terminau la gu
minei și am pus la loc gardul d
bârne care masca intrarea. In sfârș
fără grabă bătătoare la ochi, dar
fără întârziere, am părăsit cu toții

nutul, majoritatea îndreptându-ne la Paris. Complicele meu englez a plecat la Manchester și Mc. Pherson la Southampton, de unde a emigrat în America. Se știe din ziarele engleze dacă ne-am îndeplinit opera și dacă am reușit să păcălim pe cei mai dibaci copoi ai poliției.

„Am spus că Gomez ne-a aruncat,pe geam,geanta lui : e de prisos să adaog că am pus-o într'un loc sigur și că nu am predat-o decât în mâini bune. N'ar fi poate, lipsit de interes, să comunic acelora carî m'au întrebuințat, că am scos din el două sau trei hârtii carî îmi puteau servi, la ocazie, ca „amintiri". Nu doresc să le dau publicității, dar... fiecare pentru sine și ce altă hotărâre mi-ar rămâne de luat dacă „prietenii" mei îmi refuză ajutorul pe care li-l cer ? Vă rog să credeți că Herbert de Lamac împotriva voastră e tot atât de temut ca atunci când e cu d-tră. Pe de altă parte, fiți siguri că n'o să se lase ghilotinat până ce nu vă va fi văzut înfundând ocna. In interesul d-voastră personal, dacă nu într'al meu, grăbește-te d-le de X..., și d-ta generale Y... și d-ta baroane Z... ! Veți completa, înși-vă, aceste puncte negre, dar vă făgăduiesc că la ediția viitoare numele voastre vor fi scrise în întregime.

„P. S. Recitindu-mă, am observat o omisiune. E cu privire la nefericitul de

Mc. Pherson, care a comis prostia să scrie soției lui, spre a-i da o întâlnire la New-York. Oricine își poate închipui că, atunci când era vorba de interese ca ale noastre, nu aveam să ne lăsăm la discreția unui individ de tagma acestuia. Scriind nevestei lui, și-a călcat cuvântul; din clipa aceea nu ne mai puteam încrede în el; și a trebuit să luăm măsuri ca să nu-și mai revadă niciodată soția. M'am gândit, adesea că ar fi drăguț din parte-mi să scriu acestei persoane ca s'o asigur că nu mai există nici o piedică la remăritarea ei.

00931

NTICENT

1/42

Cereţi ULTIMELE VOLUME APARUTE în colecţia „AVENTURA"

Publicaţiune periodică. — Apare la 15 ale fiecărei luni

APARE LA 15 ALE FIECAREI LUNI UN VOLUM

No. 30 : EXPERIENŢA D-RULUI WARD
No. 31 : SIDDARTA PRINŢ INDIAN
No. 32 : COMOARA IDOLULUI
No. 33 : ORAŞUL SCUFUNDAT
No. 34 : MUNTELE TRAGIC
No. 35 : IN IADUL VERDE
No. 36 : ZAPEZI INSANGERATE
No. 37 : REGINA ORAŞULUI MORT
No. 38 : REGELE ARGINTULUI DIN NEVADA
No. 39 : STAFIA EPAVEI
No. 40 : PINERI IN VESTUL SALBATIC
No. 41 : MISTERELE EGIPTULUI SUBTERAN
No. 42 : CONTESA VANINCA UN AMOR TRAGIC
No. 43 : URAGAN DE SANGE ŞI FOC
No. 44 : HALUCINANTA CARAVANA A AURULUI
No. 45 : AVENTURILE UNUI ELEV DE TORPILOR
No. 46 : SECRETUL DONNEI DOLORES.

ULTIMUL VOLUM :

Aventurile unui elev de torpilor

MISTER ŞI TEROARE
ACŢIUNE ŞI CURAJ
palpită în desfăşurarea acestor ciudate aventuri !

Preţul **9 Lei** + Timbrul Casei Scriitorilor 1 Leu = **10 Lei**

Tip. „Imprimeriile Independenţa", Buc.